

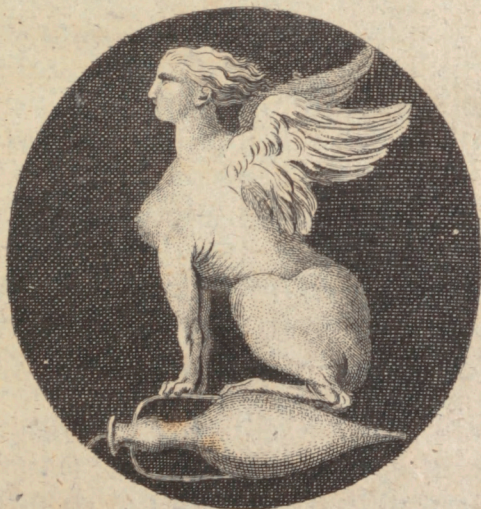
Kjøbenhavn
Universitets = Journal

udgiven

ved

Professor Jac. Baden.

Første Aargang.

A. Flint. Sc.

Kjøbenhavn 1793.

Trykt hos Directeur P. W. Zepfner, Hans Kongelige Majestæts
og Universitets Bogtrykker.

UNIVERSITETSBIBLIOTEKET
1. AFD.
KØBENHAVN K.

R i s b e n h a v n s U n i v e r s i t e t s J o u r n a l .

Første Hefte.

I.

Planen til denne Journal, saaledes som samme af Udgiveren offentlig er bekendtgjort.

“Ved den i saa mange andre Fag herskende Publicitet, som en Følge af den Folket forundte Skrivefrihed, har Publicum hidindtil savnet tilstrækkelige Underretninger fra Universitetet, som kunde oplyse det, deels om dets Læreres Handlinger og Foretagender til Lærdoms og Videnskabers Drift og Fremmelse, deels om de Lærendes Gliid og Fremgang i Studeringer, samt de Opmuntringer og Belønninger, hvormed Universitetet paaskionner sine Elevers Gliid og Duelighed; endeligen om de anseelige Legaters og Stipendiars Anvendelse og Uddeling, som ere betroede til Universitetets Forvaltning..”

“Denne Mangel har givet Anledning til mange schieve Domme om Universitetet og dets Lærere, og født mange Skumlerier og Bagtalelser, som Universitetet ikke skulde været udsat for, naar Publicum havde været fuldkommen oplyst om dets Forsatning og Handlinger..”

“Et eneste Universitet i tvende Riger, hvor Raad bør søges til nyttige Kundskabers Udbredelse og almindelig Oplysnings Fremme blandt Millioner Mennesker; hvor Statens vigtigste Embedsmænd bør dannes og gøres duelige til dens Tjeneste; hvor den for sine Børns Velfærd bekymrede Fader bør vente

at faae den Nøje og Omkostning belønnet, som han har anvendt paa deres første Dannelse, ved at see dem førte til det Maal, han attraaede; hvor endelig den unge Duelige, som Naturen gav Talenter, men Lykken nægtede Formue, bør søge og finde Opreisning for Lykkens Ublidhed i goddædige Forsædres Legater til Fattigdoms Understøttelse — et saadant Institut kan ikke andet end høiligen interessere enhver Fædrelandsven, hver Videnskabsmand, hver Fader og Borger; og endog den mindste Underretning om dets Kørelse og Drift bør ventes at være enhver velkommen..”

“Vel pleier fra Universitetet at bekendtgjøres dets offentlige Festsdage, Promotioner, de til Universitetet aarligen ankomne Candidaters Antal, til ligemed Navnene af dem, som til Examiner udmærkes, Lærernes Forelæsninger, og andet meer. Men hverken ere disse Efterretninger fuldstændige, heller ikke tilstrækkelige til at sætte Universitetets Bedrift i Lys, og endelig kunne de ikke nok komme til alles Kundskab..”

“Jeg har tænkt paa, om jeg kunde afhjælpe denne Mangel, ved at udgive fra næste academiske Sommerhalvaars Begyndelse, eller fra næstkommende Paaske, en Riibenhavns Universitets Journal, som skal indeholde 1) Fortegnelse paa de Candidater, som hvert Halvaar forsendes til Riibenhavns Universitet, deres Navne, fra hvad Skole, eller om de ere Privatister, af hvem dimitterede, med hvad Character de

ere aflagde ved Examen artium, om de have Oplagspenge fra Skolen, og hvor meget. 2) Fortegnelse paa de Candidater, som have underkastet sig nogen offentlig Examen ved Universitetet, deres Navne og Character, hvormed de ere aflagde. 3) Fortegnelse paa de Studenter, som for nærværende Tid have Plads paa noget af de saa kaldte Collegier ved Universitetet, og hvad Videnskab de dyrke; iligemaade naar de udgaae, hvem i deres Sted blive udnævnte af Consistorium, eller af noget enkelt Facultet. 4) Ligeledes paa de Studerende, som nyde noget academisk Stipendium, det er, noget Stipendium, hvis Fond staaer under Universitetets Administration, hvad enten saadant Stipendium bortgives af en vis Familie, eller af Consistorium, men dette hver Gang angivet, og tillige bemærket, naar noget Stipendium bortgives af et vist Facultet, eller af nogen vis Professor. Og da der gives Stipendier for Studerende ved Universitetet, hvis Fond andensheds er udsat, og som bortgives af Fremmede, agter jeg ogsaa om disse at give Oplysning, naar jeg kan indhente samme, hvilket jeg tør vente af Vedkommende, da saadan Oplysning tiener til Vidnesbyrd for deres Administrations Rettskaffenhed. 5) Underretning om de Studerende, som reise udenlands paa noget academisk Stipendium, hvad Studium de dyrke, hvor de opholde sig, og naar de komme tilbage til Fædrelandet. 6) De academiske saavel private som offentlige Læreres Forelæsninger; og efter ethvert Halvaars Ende, hvad Forelæsninger virkelig ere komne i Stand og blevne holdte, eller hvilke foruden, eller i Stedet for de paa Lections-Catalogus angivne, ere holdte. 7) De academiske Læreres private Fliid, deres Skrifter, som enten udkomme, eller arbeides paa, den Deel de have i indenlandske eller udenlandske Journaler, Maanedsskrifter og s. v., deres Correspondents med indenlandske eller udenlandske Lærde og a. m.

8) Kongelige Rescripter og Cancelliebrevne til Consistorium, Litteraturen og dens Dyrkere vedkommende; samt for Publicum interessante Consistorialconclusa. 9) Efterretning om Universitetets indvortes Huusholdning, for saavidt samme kan interessere det Almindelige. 10) Underretning om Universitetets Bibliothek, og dets aarlige Tilvæxt. 11) Efterretning af Arkivdocumenter om Universitetets ældre Tilstand. 12) Efterretning om nyere academiske Legater, som endnu ikke maatte være bekendte nok. 13) Academiske Promotioner, og de til samme at erholde udgivne Prøveskrifter. 14) Danske Lærdes Befordringer, Belønninger, Dødsfald, og Levnets Omständigheder. 15) Efterretning om danske lærde Selskabers Handlinger og Foretagender. 16) Fremmedes Domme om danske Lærde, og deres Skrifter, samt Rettelser i de udenlandske Efterretninger om danske lærde Sager. Endelig for 17) Efterretning om de vigtigste i Danmark og Norge udkomne Skrifter, tiligemed et kort Udtog og Bedømmelse af samme.

Denne Plan sendte Udgiveren strax i Haand: skrift til H. H. Durchløytighed Universitetets Patron, med dette Tillæg: "Deres H. Durchløytighed vil af disse Rubriker, hvis Antal maaffee ved tilfældige Biedrag skal kunne sørges, lettelig indsee, at jeg til saadan en Journals Udfærdigelse, naar den skal have Autenticitet og Efterrettelighed, ikke allene behøver fri Adgang til Universitetets Archiv, Decanaternes Protocoller og andre Universitetet vedkommende ældre og nyere Documenter, men ogsaa bør regne paa mine Collegers, de øvrige academiske Læreres beredvillige Understøttelse. Og endskiøndt jeg ingen Anrsag har at tvivle om denne, da mit Foretagende ene sigter til at befæste Universitetets Ære og dets Læreres Agtelse i Publicum; saa vilde det dog tiene meget til mit Diemeds Befordring,

om det maatte behage Deres H. Durchløythighed ved Skrivelse til Consistorium at tilkiendegive Deres Velbehag i mit Foretagende, og anbefale samme til mine Collegers Velvillighed. Det er denne Naade jeg udbeder mig af D. H. D., og hvis Erholdelse jeg venter af Deres oplyste Iver for Universitetets Være og almindelig Oplysning.,,

Kiøbenhavn den 31 Decbr. 1792.

Jac. Baden.
Professor.

Det behagede derpaa Hans Durchløythighed at sende Planen til Consistorium i følgende Skrivelse:

“J hosfølgende P. M. fremlægger Prof. Baden en Plan til en af ham udgivende Universitetsjournal. Nyttens af denne Plans Udførelse vil lettelig indsees. Jeg behøver da vel ikke at sige noget til dens Forsvar, men indskrænker mig her kun til at bede Consistorium og enhver af dets Medlemmer i Særdeleshed, at ville understøtte Forfatteren i at kunne fuldføre den.,,

Christiansborg den 3 Januarii 1793.

Fridrich Christian.

Consistoriums Svar til Patronen var affattet, som følger:

“J underdanigst Gienfvar paa D. H. Durchløythigheds P. M. af 3 Januarii sidstleden angaaende den af Hr. Prof. Baden udkastede Plan til en Universitetsjournal, som han agter at udgive, skulde

Consistorium ikke undlade at bevidne: at samme er villig til at gaae Hr. Prof. til Haande med tiende Efterretninger til dette Arbeide, men forhaaber, at han derudi intet bekiendtgjør af Consistorii Deliberationer og Resolutioner, med mindre han i Forveien raadfører sig med Consistorium, og sammes Bekiendtgjørelse bliver bifaldet.,,

Kiøbenhavn den 22 Januarii 1793.

N. C. Kall.

Waldise.

II.

Fortegnelse paa de Candidater, som i Aaret 1792 ere indskrevne som academiske Borgere ved Kiøbenhavns Universitet, de Characterer, hvormed de ved Examen artium eller Depositsen ere afslagne *), samt hvad Oplagspenge de have bragt med sig fra Skolerne **).

A. Dimitterede fra de offentlige Skoler ***).

I. Herlufsholms Skole.

Carl Joh. Møller Laudab.

Christian Nic. Birchholz Haud illaud.

*) Disse Characterer ere tre Slags, hvorved udmærkes tre forskiellige Grader i Fremgang. Den første og bedste kaldes Laudabilis, roesværdig eller meget god, den anden og næst bedste Haud illaudabilis, ikke uroesværdig eller god, den tredje og ringeste Haud contemnendus, ikke slet. En af disse Characterer giver Examinator enhver Candidat i sin Rubrik; og ligesom Candidaten har saaet de fleste af en af disse Characterer, bliver hans Resultatecharacter ved Censuren enten Laudabilis, eller Haud illaudabilis, eller Haud contemnendus. Af de Laudabilister som ikke alene have erhholdet bedste Character under alle Examinatorer, men ogsaa ere af de fleste udmærkede. — denne Udmærkelse betegnes ved vilkaarlige Tegn — gøres atter en særskilt Klasse, som kaldes i Censursproget: Laudabiles & publico encomio ornati, med offentlig Berømmelse udmærkede. Denne offentlige Berømmelse bestaaer deri, at saadanne indkaldes for Censorerne og roses og opmuntres. Offentlig kan den vel ikke egentlig kaldes, da den fær inden lukte Døre. Jeg kalder saadanne for Kortheds Skyld Laudab. med Udmærkelse.

2. Bordingborg Skole.

Petrus Sand Laudab.

Oplag 67 Rdlr.

Thomas Smidth Haud illaud.

Oplag 64 Rdlr. 2 Mk.

3. Kiøbenhavn's Skole.

Theodorus Thorslacius Laudab. med Udmærkelse.

Oplag 103 Rdlr. 5 Mk. 13 f.

Martin Nicolaj Müller Laudab.

Oplag 154 Rdlr. 1 Mk. 8 f.

***) Disse Oplags Penge grunde sig paa Skoleforordningen af 11 Mai 1756, efter hvilken Disciplerne i de vel doterede Skoler ikke tør nyde i Stipendier, saalænge de ere i Skolen, aarligen hoiere end 30 Rdlr. Det øvrige skal oplægges for dem, indtil de komme til Universitetet, for ved Hielp af dette Oplag at kunne opholde sig ved Academiet, indtil de erholde academiske Stipendier. — Det er ikke at negte, at i den Hielp har holdet mange ved Universitetet i deres første Studenteraar, som ellers maatte have forladt det strax efter Depositten. Men som Alt er underkastet Misbrug, har vel og Wisheden om dette Tilfød forledet nogle unge Menneſter at udnytte sig for Academiet med mere Yppighed, end deres Kaar tillod, og givet dem en Smag paa Kredit, som har forvoldet Biskopperne, der have paataget sig Uddeelingen af disse Penge, megen Bryderie. Dog er det, saa vidt jeg veed, mest Sællands og Fyns Stifts Skoler, som have dette Tilfød; fra de norske og fleste jydſke Skoler haves intet Oplag. Men for denne Gang kan jeg ikkun meddele Oplagspengene for de Sællandske Skoler. Hvorledes ellers disse Oplagspenge i Sællands Stift uddeles, kan sees af følgende Kongl. Rescript, som en fra Biskoppen over samme Stift til det Kongl. danske Cancellie indkommen Forspørgsel, grundet paa hvad den nye Foundation for Kiøbenh. Univerſ. af 7 Mai 1788 anordner i Henseende til Examen philosophicum, har givet Anledning til.

Christian den Syvende 2c. Vor Gunst tilførn! Vi have ladet Os allerunderdanigst foredrage den fra Dig til Vores danske Cancellie indkomne Skrivelse, hvori Du beretter: at den for Kiøbenhavn's Univerſitet under 7 Mai f. A. allernaadigste Foundation vel bestemmer i dens 3 Cap. 85, at alle de, der have de saaa kaldte Oplagspenge af Skolerne, skal være forbundne til at underkaste sig Examen philosophicum, et Aar efter at de ere blevee inscriberede, men derimod ikke fastsætter, om noget og hvor meget af disse Oplagspenge imidlertid skal udbetales Vedkommende, samt hvorledes der skal forholdes med de Candidaters Oplagspenge, som inden fornævnte Tid ei tage denne Examen; Og som Du tillige har forespurgt:

1) Om Du, der hidtil har holdt Dig Skoleforordningen af 11 Mai 1775 dens 80 § efterrettelig, og ikke førend efter Juul udbetalt Candidaterne noget af deres Oplagspenge, ligeledes herefter ikke skal udbetale noget af disse Penge, naar Vedkommende i Juletiden have bekommet det Halve, førend de med Attest have bevist, at Examen philosophicum var overſtaaet, og

2) om alt det overblevne af Oplaget skal være forfaldet og uddeles til andre Candidater, saasnart det første academiske Aar er forbi, og Vedkommende ei til den Tid have fremstillet sig til bemeldte Examen.

Saa give Vi Dig hermed tilkiende: at hvad den første Punkt angaaer, da skal Uddeelingen af Oplagspengene, naar disse beløbe sig til 100 Rdlr. og derover, skee paa følgende Maade: Candidaten erholder trede Maaneder efter Examen artium en Tierdedeel af bemeldte Oplagspenge, og efter sex Maaneders Forløb den anden Tierdedeel, men intet videre, førend den fulde Examen philosophico-philologicum er overſtaaet, med mindre han, efter de første sex Maaneders har underkastet sig denne Examens halve Prøve, da han i saa Fald, efter ni Maaneders Forløb, naar Attester fremvises om vedvarende Flid, maa erholde den tredie en Tierdedeel, og altsaa ikkun den sidste en Tierdedeel tilbageholdes, indtil Examen gandske er overſtaaet; det øvrige af Oplaget, naar samme overgaaer 100 Rdlr., kan i øvrigt, efter Dit nærmere Godtfindende, udbetales Candidaterne i større eller mindre Terminer, naar samme fremvise Attester om deres

Gens Teilmann Laudab.	Dplag 97 Rdlr. 15 f.	Edvard Augustinus Haar Laudab.	
Friderich Christian Bruun Laudab.			Dpl. 114 Rdlr. 1 Mk. 8 f.
^{hvid} Dplag 98 Rdlr. 10 f.	Soren Willumsen Laudab. med Udmærkelse.		
Johan Elias Ludvig Luplau Haud illaudab.			Dpl. 141 Rdlr. 8 f.
	Dplag 81 Rdlr. 2 f.	Johan Salamon Schreiber Laudab.	
			Dpl. 49 Rdlr. 5 Mk. 4 f.
4. Bergens Skole.		Hans Leerbech Laudab.	Dpl. 190 Rdlr. 12 f.
Friderich Arenz Laudab.		Jorgen Martin Leverenq Haud illaud.	
Ludvig Daae Haud illaudab.			Dpl. 57 Rdlr. 12 f.
Christian Daae Haud illaudab.		Christian Busch Haud illaud.	
Gerhard Severin Heiberg Haud illaudab.			Dpl. 95 Rdlr. 5 Mk. 12 f.
Thomas Georg Krogh Haud illaudab.		Jacob Henrich Bolte Haud illaud.	
Johan Arnold v. Westen Kahrs Haud illaudab.			Dpl. 121 Rdlr. 2 Mk. 9 f.
		Marcus Andreas Brynnike Haud illaud.	
			Dpl. 50 Rdlr. 2 f.
5. Koeskilde Skole.		Thomas Schatt Rørdam Haud illaud.	
Lars Andersen Laudab. med Udmærkelse.			Dpl. 35 Rdlr. 3 Mk.
	Dpl. 117 Rdlr. 5 Mk. 14 f.		

academiske Slid; naar derimod en Candidat ikkuns har lidet Dplag, vilde Vi allernaadigst overlade til Dig at bestemme, om det maa ske kunde være fornødent, at han, endog i det første Aar, fik sit hele Dplag udbetalt. Hvad nu den anden Punkt betræffer, da siden Candidaterne have faaet den Vattelse at kunne underkaste sig den philosophiske-philologiske Prøve i tvende Terminer, saa forimedes det ikke, at der skulde møde Hindringer som gjorde det umueligt for dem, at tage i det mindste den halve Deel af den philosophiske Examen i det første Aar efter Examen artium. For saadanne, som bevislige Hindringer have gjort det umueligt i eet Aar at aflægge begge Prøverne, kan en Deel af Dplaget tilbageholdes, indtil de til den næste derpaa følgende Examenstid, og altsaa et halvt Aar efter Examen artium, gandske haver absolveret Examen philosophicum. — Skulde nogen uden gyldige Aarsager opsætte denne Examen endnu længere, og derved efter Skoleforordningen forspilde sit reserverende Dplag, skal dette dog ikke komme de Candidater til Gode, som ere dimitterede samme Aar fra den samme Skole, men det saaledes forfaldne Dplag skal hiemsalde til den Skoles Fond eller Bibliothek, hvorfra Candidaten er dimitteret; derefter Du Dig allerunderdanigst haver at rette og Bedkommende sligt til Esterretning at tilkiendegive; befalende Dig Gud! Skrevet paa Bort Slot Friderichsberg den 3 Juli 1789.

Under vor Kongelige Haand og Signet.

C H R I S T I A N R E X .

(L. S.)

Bernstorff.

Brandt.

Schow.

Colbiørnsen.

Til Biskep Dr. Theologia Hr. Nicolai Edinger Halle ic.

**) Skolerne anføres her i den Orden, hvori de ere examinerede.

Jens (Hans) Henrich Larsen Laudab.
 Dpl. 97 Rdlr. 2 f.
 Gomme Friderich Brandt Haud illaud.
 Dpl. 24 Rdlr. 1 Mk. 12 f.
 Christian Lud. Husum Haud illaud.
 Dpl. 86 Rdlr. 2 Mk. 6 f.
 Elias Monrad Haud illaud.
 Dpl. 21 Rdlr. 10 f.

6. Horsens Skole.

Gunder Langberg Laudab. med Udmærkelse.
 Jan. Chr. Olai Laudab.
 Chr. Bloch Laudab.
 Joh. Erik Saabye Mejer Laudab.
 Jac. Zacarias Hypphoff Laudab.
 Frid. Serrigley Laudab.
 Nicolaj Røhr Laudab.
 Peter Schoubye Haud illaud.
 Jens Kaalund Haud illaud.

7. Nykøbing Skole.

Joh. Georg Helt Laudab. med Udmærkelse.
 Olaus Brasen Laudab. med Udmærkelse.
 Christian Holm Haud illaud.

8. Friderichsborg Skole.

Peder Ant. Chr. Rørager Laudab.
 Dpl. 72 Rdlr. 3 Mk.
 Herman Dominik. Keutel Laudab.
 Dpl. 50 Rdlr. 3 Mk.
 Peder Vilh. Berner Laudab.
 Dpl. 44 Rdlr. 3 Mk.
 Nic. Kiær Laudab. med Udmærkelse.
 Dpl. 68 Rdlr.
 Thom. Christ. Witthusen Laudab. Dpl. 40 Rdlr.
 Conrad Christ. Henne. Laudab. med Udmærkelse.
 Dpl. 30 Rdlr.

9. Fridericia' Skole.

Jac. Sigfrid Hasse Haud illaud.
 Povel Tenger Haud illaud.

10. Helsingørsk Skole.

Thomas Baildon Terslev Haud. illaud.
 Dp. 231 Rdlr.

11. Raskous Skole.

Christian Bengon Haud illaud.
 Johan Jac. Haugaard Haud contemn.

12. Trondhiems Skole.

Joh. Georg Klingenberg Haud illaud.
 Mathias Bing Dreier Haud illaud.
 Nicolaj Norman Laud.
 Gustav Müller Haud illaud.
 Janus Holst Haud illaud.
 Erichus Røring Haud illaud.
 Johan Bull Møgfelst Haud illaud.
 Alb. Erank Stabel Haud illaud.
 Petrus Schielberup Rissen Laudab.
 Hilarius Schabland Haud illaud.
 Johan Winding Laudab.
 Joachim Christ. Juul Laudab.

13. Marhuus Skole.

Magnus Bogelius Laudab.
 Severin Faurshou Haud illaud.
 Erasmus Müller Laudab.
 Severin Storm Haud illaud.
 Clemens Thygesen Haud illaud.
 Wilhelm Carl Schousboe Laudab.
 Erich Holm Laud. med Udmærkelse.
 Paulus Sveistrup Laudab.

14. Randers Skole.

Erasmus Kierulf Haud illaud.
Andreas Brøndum Haud illaud.

15. Ryeberg Skole.

Janus Carl Strarup Laudab.
Henning Jensen Laudab.
Johan Møller Haud illaud.
Poul Hein Eggers Haud illaud.

16. Rønne Skole paa Bornholm.

Christian Andresen Laudab.
Georg Koefod Laudab.
Marcus Lud. Hiorth Laudab.
Andreas Biering Andresen Laudab.
Boetius Rasch Laudab.
Petrus Erasmi Hiorth Haud illaud.
Kund Sonne Birch Laudab.
Andreas Friderich Heggelund Haud illaudab.

17. Christiania Skole.

Erich Christ. Blix Rynning Haud illaud.
Frid. Benjamin Rynning Haud illaud.
Janus Peter Debes Laudab. med Udmærkelse.
Trogillus Lyng Cron Laudab.
Jens Christian Berg Laudab.
Friderich Daniel Thams Haud illaud.
Georg Andreas Hagerup Haud illaud.
Jens Christ. Finckenhagen Laudab.

18. Rongsberg Skole.

Poul Hoffi Laudab.
Niels Storm Niegels Laudab.
Gabriel Lund Laudab.

19. Reikevik Skole paa Island.

Torbernus Gudmundi Laudab.
Bjorno Wigfusen Laudab.
Torfeus Johaneus Laudab.

20. Aalborg Skole.

Jens Pontoppidan Laudab.
Niels Clausen Haud illaud.
Jens Stedsgaard Haud illaud.
Ernst Henrich Anfiær Haud illaud.
Johan Georg Hiort Guldbeck Laudab.
Bendix Johan Hvas Haud illaud.
Niels Hesselberg Laudab.
Georg Andreas Mynster Laudab.
Lars Wadum Romer Laudab.

21. Odense Skole.

Andreas Mannedad Haud illaud.
Aug. Friderich Pauli Haud illaud.
Joh. Frid. Høgh Laudab.
Christ. Jøer Beger Laudab.
Jørgen Jørgensen Haud illaud.
Joh. Henrich Petersen Haud illaud.
Nic. Laur. Holm Haud illaud.
Jørgen Nimb Haud illaud.
Peter Hansen Blæsberg Haud illaud.
Johan Frid. Kurrelbaum Masmusen Haud illaud.
Joh. Peter Broeholm Haud illaud.
Henrich Jac. Broeholm Haud illaud.
Friderich Juul Haud contemn.

22. Viborg Skole.

Ab. Sadolin Sabroe Haud illaud.
Peter Christ. Bendix Haud illaud.
Nic. Christ. Sør Laudab.
Laur. Nagaard Laudab.
Seb. Ancher Winther. Laudab.

23. Slagelse Skole.

Johan Jac. Stephensen Laudab.
Op. 195 Rdlr. 1 Mk.
Johan Hiorth Haud illaud. Op. 170 Rdlr. 5 Mk.
Carl Uldrich Amundin Haud illaud.
Op. 135 Rdlr. 5 Mk.

B. Privat dimitterede,

som have undertaget sig offentlig Examen. *)

Peter Rasmus Müller fra Kiøbenhavn **) Laudab.
med Udmærkelse.

Christian Overgaard, ligesaa Laudab.

Jørgen Dachnec, ligesaa Laudab. med Udmærkelse.

Peder Ch. Maaberg, fra Viborg Non contemnend.

Johan Wilhelm Grill, fra Kjøstilde Haud illaud.

Christ. Jul. Frd. Hiorthøy, fra Kiøbenhavn Laudab.

Jonas Collin, ligesaa Laudab.

Marc. Clod Konne, fra Friderits Haud illaud.

Joh. Serdrom Wrnngen, fra Kiøbenhavn Haud illaud.

Christian Splet, ligesaa Haud illaud.

Søren Gustav Jansen, ligesaa Laudab.

Carl Frid. Jansen, ligesaa Non contemn.

Mathias Lassen, ligesaa Haud illaud.

Andreas Sartorph, ligesaa Haud illaud.

Johan Hagerup Gyldepalm, fra Christiania Laudab.

Joh. Conrad Büchler, fra Kiøbenhavn Haud illaud.

Joh. Beldring, ligesaa Haud illaud.

Joh. Peder Colding, ligesaa Haud illaud.

Heinov Gerh. Gad, fra Nyeløbing Laudab.

Gophus Pedrus Frid. Scheel, fra Kiøbenhavn Lau-
dab. med Udmærkelse.

Erich Hammeleff, ligesaa Laudab.

Ole Secher, fra Randers Laudab.

Joh. Mich. Christ. Herbst, fra Kbhavn Haud illaud.

Christoph Dahl, ligesaa Laudab.

Joh. Joseph Haaber, ligesaa Laudab.

Christoph Ratvig, ligesaa Laudab.

Andreas Andersen, ligesaa Laudab. med Udmærkelse.

Nic. Andreas Claessen, ligesaa Haud illaud.

Johan Christ. Steinmann, fra Kjøstilde Laudab.

Rasmus Brendstrup, ligesaa Laudab.

Joh. Frid. Liseberg, ligesaa Haud illaud.

Hugust Christ. Mohr, ligesaa Haud illaud.

Schule Magnusen, fra Reichevig i Island Haud.
illaud.

Peder Swanberg, fra Narhuus Haud illaud.

Johan Engelhart, fra Kongsberg Laudab. med
Udmærkelse.

Niels Engelhart, ligesaa Laudab. med Udmærkelse.

Niels Esmarck Dugaard, fra Niber Laud. med
Udmærkelse.

Caspar Frid. Lassen, fra Kiøbenhavn Laud. med
Udmærkelse.

Carl Frid. Heqvæt, ligesaa Haud illaud.

Carl Frid. Trant, ligesaa Laudab.

Peder Leopold Nicolas, fra Nalborg Haud illaud.

Jonas Kirsebom Dahl, fra Vordingborg Laudab.

Jens Greve, fra Bergen Haud illaud.

Frid. Vech, fra Slagelse Laud. med Udmærkelse.

Jul. Frid. Lud. Lyders, fra Kiøbenhavn Haud illaud.

Henrich Dit. Lund, ligesaa Haud illaud.

Christen Graae, ligesaa Haud illaud.

Johan Gondoever, fra Narhuus Haud illaud.

C. Privat inscriberede

uden offentlig Examen.

a) Examinerede af Decanus.

Peder Bring Huulegaard, fra Kjøstilde.

Johan Atke Lund, ligesaa.

Emanuel Sechel, fra Sølland.

Niels Emanuel Thygesen, fra Jylland.

*) Disse anføres ligesledes i den Orden hvori de ere examinerede, først i April, siden i October Maaned.

**) Privatist fra Kiøbenhavn, Kjøstilde, Slagelse o. s. v. betyder ikke altid, at Candidaten enten er fød i nogen af disse Byer, eller derfra privat dimitteret; men ifkun, at han til een af disse Byers latinske Skoles Bibliotek har betalt de 10 Rdr., som Skoleforordningen af 11 Mai 1775 befaler Privatister at betale til nærmeste Skole.

Johannes Wasserfall, fra Kiøbenhavn.
 Joh. Henr. Georg v. Halling, fra Jylland, Lieutenant.
 Willads Knudsen Luun, fra Sælland.
 Christian Gottlieb Lund, fra Sælland.
 Jacob Winther, fra Kiøbenhavn.

b) Med Beviis fra en studeret Mand om deres
 Duelighed til at nytte academiske Forelæsninger.

Johan Math. Thomsen, fra Kiøbenhavn.
 Martin Zander, fra Slesvig.
 Eschild Jaspari Schmidt, ligesaa.
 Abraham Møller, fra Kiøbenhavn.
 Julius Eibe, fra Friderits.
 Johannes Smidt, fra Hadersleben.
 Erasmus Heinrichsen Rosendahl, ligesaa.
 Joh. Jac. Linddal, fra Kiøbenhavn.

c) Allerede indskrevne ved Universitetet i Kiel.

Gustav Joh. Pet. Greif.
 Math. Frid. Greif.
 Hieronymus Grauer.
 Ingver Godber Rickelsen.

III.

Om Præmier Udsættelse for de Studerende.

Dette Slags Opmuntring er ingenlunde fremmed og nyt ved vort Universitet, eller en Efterligning, som nogle have troet, af en saadan ved Universitetet i Göttingen for nogle Aar siden truffen Foranstaltning. Sl. Procantsler Pontoppidan, hvis Iver for Videnskabernes Opkomst og Universitetets Flor er umiskjendelig, udvirkede allerede i Aare 1762, at paa Communitetets Kasse maatte aarlig anvises nogle smaae Præmier til 20 Rdlr., for at belønne de bedste Afhandlinger, som i Aarets Løb udkom fra de

Studerende, ventelig ved Leilighed af de Proveskrifter som de academiske Stipendier paalagde dem at udarbejde. Men denne Foranstaltning varede ikkun kort, og ophørte med Aaret 1768. I det Tidsrum af 6 Aar den varede — thi i Aaret 1767 blev ingen Præmie uddeelt — finder man overalt 13 saadanne Præmier at være vundne for Afhandlinger i theologiske, philosophiske, mathematisk og physiske Materier, deriblandt af nogle vore nu berømte Lærde. —

Den nyere Præmiensættelse som forrige Aar begyndte, skyldes Hans Durchløythged, Universitetets høie Patron, som først i Aaret 1791 erklærede den til Universitetets og de lærde Skolers Forbedring nedsatte Kongelige Commission Hans Majestæts Villie, at ved Kiøbenhavns Universitet aarligen nogle Præmier skulde udsættes, for at belønne de bedste Afhandlinger over visse foreskrevne Præmateriaer i Videnskaberne, hvortil alle Studerende og endnu ubefordrede Candidater maatte indhydes; og at Commissionen i saadan Henseende havde at indkomme med nærmere allerunderdanigst Forestilling. Hvad Commissionen i den Henseende har foreslaget, og af H. M. under 17 Maj 1791 er bleven bifaldet, samt hvilke de for det første Aar udsatte Præmateriaer have været, indeholdes i følgende offentlige Bekjendtgjørelse, som af Univerf. paa bemeldte Commissions Anmodning blev besørget:

Bekjendtgjørelse.

“I Overeenstemmelse med Commissionen for Universitetet, de lærde Skoler ic., dens allerunderdanigste Forestilling, haver det allernaadigst behaget Hans Kongel. Majestæts allernaadigst at resolve:

“At ved Universitetet aarlig maatte udsættes 8 Præmier, bestaaende hver i en Medaille af 40 Rdlrs. Værdie, for dermed at belønne den bedste Afhandling over visse foreskrevne Præmateriaer i Theologien,

Lovkyndigheden, Medicinen, den theoretiske og praktiske Philosophi, den høiere og lavere Mathematik, Philologien, Historien, og de skiane Videnskaber, hvortil alle Studerende og endnu ubefordrede Candidater skulde indbydes, samt Prismaterierne foreslaaes og bedømmes af Professorerne i hver Videnskab, saavel de ordinaire som extraordinære..»

«Videre har Hans Kongel. Majestæt allernaadigst befalet:

1) «At Afhandlingerne skulde være indsendte inden 1 Decbr. samme Aar som Indbydelsen skeer.

2) «At disse betegnes allene med en Devise, og derimod enhver Forfatters Navn følger med hans Afhandling i en forseglet Seddel, mærket med samme Devise som Afhandlingen.

3) «Efter Afhandlingernes Bedømmelse tilkiendegives det Universitetets Rector, eller den som i hans Sted holder Talen, naar Hans Kongel. Majestæts Fødselsdag paa Academiet høitideligholdes, hvilken Afhandling af hvert Slags har vundet, samt paa hvad Grund er tilkiendt Prisen. Hvilket han i Talens Slutning bekiendtgjør ved offentlig paa Cathedret at nævne Forfatterens Navn.

4) «Skulde, foruden den kronede Afhandling, endnu en eller anden fortiene særdeles at udmærkes, maa den derover sældede Dom ligeledes i Talen offentlig paa Cathedret tilkiendegives, og Forfatteren nævnes.

5) «Præmierne overlæberes enhver Forfatter af Universitetets Patron.

6) «Naar undtages den Afhandling, som skrives i Æsthetiken, der altid maa være forfattet i det danske Sprog, og den Afhandling, som skrives i Philologien, der altid maa være forfattet i det latinske Sprog, overlades det i Øvrigt enhver Forfatter at skrive sin Afhandling enten i det danske eller latinske

Sprog; men befindes tvende Afhandlinger at være lige gode, da skal den, som er forfattet i det latinske Sprog, tillægges Prisen.

«I Følge saadan Hans Kongel. Majestæts allerhøieste Befalning, der herved saaledes som allerunderdanigst anført, bekiendtgjøres, udsættes for indværende Aar 1792 følgende af Hans Kongel. Majestæt allernaadigst approberede Prisorgaver:

1) I Theologien:

In quibusnãm præcipue doctrinis cum theoreticis, tum practicis, cernitur religionis Christianæ præstantia?

2) I Lovkyndigheden:

An & quatenus juri privato universali cooveniunt poenæ infamantes, & quousqve hujus juris principia in hac doctrina sequutæ sunt leges patriæ?

3) I Medicinen:

Num vires medicamentorum (plantarum verbi gratia) officinalium, Chymica analysi, vel organis sensuum, vel consideratione similitudinis in partibus essentialibus, rectius cognoscuntur?

4) I Philosophien:

Num qua nostra cognitio, & quibus modis, dici potest pura, v. sensibus non-deberi?

5) I Mathematiken:

Exponere methodum universalem inveniendi diametros & centra curvarum.

6) I Philologien:

Quintil. Instit. Quator. Lib. XII, 10. Homero, ait, validissima quæque forma, etiam in foeminis placet. Occasione hujus dicti Homericas faminas, inprimis ex Odyssea, ita recensere, ut & judicium Quintilianii, quod formam corporis spectat, con-

firmetur, & simul, qvales animo ac moribus
faminas suas informet Homerus, eundo per præ-
cipuas, appareat?

7) I Historien:

Hvad har Amerikas Opdagelse haft for en Indfly-
delse paa Menneskeheden i Europa?

8) I Æsthetiken:

Gives der nogen almindelig Æsthetik, eller har hver
Nation sin egen, grundet i dens Nationalcharacter,
Clima, Regieringsform o. a. d. l.?

Kjøbenhavn, den 16 Martii 1792.

L. Nørregaard,
p. t. Universitetets Rector.

I Følge denne Bekjendtgjærelse indløbe hos
Univ. Rector til den bestemte Tid, i alt 9 Afhand-
linger, nemlig 2de over den theologiske Prisopgave,
1 over den juridiske, 1 over den medicinske, 2de over
den mathematiske, 2de over den historiske, 1 over
den æsthetiske. Over den philosophiske og philologi-
ske Opgave var intet indkommet.

Det vil maasse ikke være mine Læsere ubehage-
ligt, at vide vedkommende Censurers Dom over de
indsendte Afhandlinger. Jeg vil derfor her anføre
samme i deres egne Ord:

“Ordini Theologorum duæ exhibitæ sunt commen-
tationes, quæ de præmio concertarent, utraqve
vernaculo sermone conscripta.

Alterâ insignita verbis:

Ἐχομεν βεβλιώτερον τὸν προφητικὸν λόγον &c. &c.

2 Petri I, 19.

ab auctore profecta est, cujus industria, studium,
& in copiosa materia congerenda sedulitas com-
mendari merentur.

Alterius auctor, inscriptæ lemmate:

Num tanta quidquam pro spe tentare recusem.

Aneid. XI. 437.

ipse professus est, se in tractando argumento propo-
sito suas experiri vires, quam alios duces sequi ma-
luit; & prodidit oblata scriptio ingenium cona-
tui isti haud impar. Qvanquam interdum delectus
severior, in instruenda & persequenda quaestione
accuratio, inque rerum notionibus & argumentis
explicandis tollendisque dubitationibus subtilitas,
nonnunquam & illa, juvenilem ætatem inprimis
decens, in judicando verecundia, in ea desiderantur;
eminet tamen bene & acute observatorum copia, in
animadvertendo, quod ex iis sequatur, sagacitas,
luculentus ordo, & perspicua ac concinna oratio.

Hasce ob dotes libelli, de ejus auctore spem exi-
miam excitantes, Theologorum Ordo, ipsius insti-
tuti rationes nunc quidem lenitatem potissimum
svadere existimans, commentationem hanc inscrip-
tam verbis:

Num tanta quidquam pro spe tentare recusem,
prænico proposito haud indignam esse censuit.

C. Horneman. D. G. Moldenbawer. F. Münster.,

Pro Memoria.

“Det medicinske Facultet har med Fornøielse igien-
nemlæst Afhandlingen over det i forrige Aar frent-
satte medicinske Spørgsmaal, med Devise: Expe-
rientia fallax, judicium difficile, og finder samme, saa-
vel i Henseende til Materien, som med megen Flid er
udsært, som og i Hensyn til Stilen og den gode Orden
og Methode, værdig til den Belønning, som en Af-
handling af det Slags (Skøndt den ingen Concurrent
har haft) med Rette tilkommer.

*Kragenstein. Rottb. H. Sartorph.
Callisen. Tode. Bang. Hasheim.,*

“Til Svar paa det udsatte mathematiske Spørgsmaal ere indkomne tvende Afhandlinger. Den ene har til Devise: Nature to all things &c. Denne Forfatter røber megen og usie Bekjendtskab med den høiere Algebra; han har fuldkommen opløst Spørgsmaalet paa en ganske nye Maade, i hvilken ere umiskjendelige Spor af megen Skarpsindighed og mathematisk Genie. Ham tilkommer af disse Aarsager Præmien.

Den anden Afhandling med Devise: Deus nobis hæc otia fecit, har og ganske vel afhandlet og besvaret det fremsatte Problema, i hvis Opløsning han fornemmelig har fulgt Euler; han anbefaler sig desuden ved en meget god Orden og omstændelig Tydelighed, hvilken for den større Mængde af Læsere vil være nødvendig og kjerkommen. Han fortienner offentlig en nævnes og berømmes, og det saa meget meer, som han ganske vist havde fortient Præmie, dersom han ei havde været at bedømme i Concurrente med først nævnte kronede Afhandling.

Kiøbenhavn den 23 Januarii 1793.

Bugge. Wøldike. Wolff.”

“I den Afhandling som har til Motto: *καὶ δολίον* *) μου, *ὡς μὴ μοῖρος* &c., er det fremsatte Spørgsmaal vel best besvaret, og i den Henseende kan samme vel tilkomme Prisen, uagtet Forfatteren ei vedbørlig har angivet sine Kilder, og hvad han skyldte andre, som synes at kunne udfordres, især ogsaa, da om denne Materie forud er skrevet saa overmaade meget.

Forfatteren til den anden Afhandling med Motto: In secundis & tertiis consistere etiam pulcrum, har ikke allevegne haft de bedste Efterretninger og Hjælpe midler, men har dog i Almindelighed saa godt anvendt hvad han havde faaet samlet, at hans Flid og

Skionsomhed fortienner at agtes, og ham altsaa at tilkomme det saa kaldte Accessit.

Abt. Kall.,

“Den os over den æsthetiske Opgave tilsendte Afhandling med Motto: Oculis animoque reguiro, forekommer os at vise saavel Tænksomhed, som Læsning hos sin Forfatter, og vi troe derfor ikke at kunne nægte samme den udsatte Præmie, hvilken ingen Concurrent gjør den siridig. Dog ønskede vi, hvis Forfatteren besluttede sig til at lade den trykke, en Samtale med ham, i Anledning af adskillige enkelte Udtryk og Sætninger, som forekomme os at kunne modtage nogen usiere Bestemmelse.

Kiøbenhavn den 16 Januarii 1793.

Jac. Baden. K. L. Rahbek.”

Ved de lukte Sedlers Nabning af Rector i Cathedralen efter Taler paa Kongens sidste Fødselsdag, fandtes Forfatterne til de kronede Afhandlinger at være:

I Theologien. Hr. C. S. Degen, Alumnus paa Collegium Mediceum eller Borchens Collegium.

I Medicinen. Hr. Zerhold, Reservechirurgus ved det chirurgiske Academie.

I Mathematiken. Rysmeldte Hr. Degen, og Hr. Stephen Børnsen accessit.

I Historien. Hr. Magister Elias v. Haven, og til den Afhandling som havde faaet accessit Hr. Andr. Petr. Neden, Alumnus paa Valkendorphs Collegium; endelig

I Æstheten. Hr. Kammerjunker Staffeldt.

Da Commissionen til Univ. og de lærde Skolers Forbedring fik Kundskab herom, opstod hos samme en Tvivl: om de Hr. Chirurgus Zerhold og Kammerjunker Staffeldt vare kvalificerede til at æske

*) Skal maaskee være *πιδος*.

de rundne Præmier, da de hverken vare indskrevne som Studentere ved Kiøbh. Uniof., heller ikke kunde ansees som ubefordrede. Denne Tvivl forekom Commissionen vigtig nok, til derover at begiære Kongl. Resolution i følgende

Allerunderdanigste Forestilling.

“I Anledning af Deres Kongelige Majestæts mundtlige Befalning, at ved Kiøbenhavns Universitet visse Præmier for nogle aarlig vælgende Priismaterier skulde udsættes, og at denne Commission i saadan Henseende havde at indkomme med nærmere allerunderdanigst Forestilling, indstillede vi ved Forestilling af 5 Mai 1791: at ved Universitetet aarlig maatte udsættes 8te Præmier for dermed at belønne den bedste Afhandling over visse foreskrevne Priismaterier i Videnskaberne, hvortil alle Studerende og endnu ubefordrede Candidater offentlig maatte indbydes &c. &c. Denne Indstilling har det behaget Deres Majestæt ved Resolution af 7 næstefter aller-naadigst at approbere, og efter at vi bekendtgjorde denne Resolution for Consistorium, har ogsaa dette foranstaltet alt hvad i den Hensigt kunne behøves.

Uden al Tvivl har det været Deres Majestæts Meening, at disse Præmier ikkun skulde komme den ved Universitetet studerende Ungdom til Gode. I denne Forudsætning skreve vi og vor Forestilling, og yttrede blandt andet deri: at saadanne Afhandlinger, som med nogen Præmie skulde belønnes, mere maatte sigte til at erfare deraf de Studerendes Flid, Fremgang og Duelighed, som til nogen særdeles Kundskabs Udbredelse. Derfor meente vi og, at det latinske Sprog deri alt d maatte have Fortrinet, saaledes, at naar tvende Afhandlinger befandtes af lige Godhed, den i det latinske Sprog, da dette her ved Universitetet fortrinlig dyrkes, maatte vinde Prisen. Disse Tanker kunde vi ei vel have yttret, naar vi ikke troe-

de, at Præmierne fornemmelig vare bestemte for de ved Universitetet Studerende. At andre end disse skulde ville concurrere til Præmierne, har man den Tid vel ikke engang tænkt paa. Imidlertid er det dog skeet denne første Gang. Den bedste Afhandling i den medicinske Materie har Chirurgus Herhold, og den bedste i de slianne Videnskaber Kammerjunker Staffeldt til Forfatter.

Den første er ikke indskreven ved Universitetet, og er for nærværende Tid Reservechirurgus ved det chirurgiske Academie her i Staden. — Den anden er indskreven ved Sorøe Academie, er nu Kammerjunker, og har allerede i nogle Aar i denne Qualitet gjort Opvartning.

De af disse tvende Mænd indsendte Skrifter fortjene Præmien. Men det beroer paa, om de selv efter det foranførte kunde bekomme denne Præmie.

Naar vi, som det er vor Skyldighed, noie skulde rette os efter Deres Kongelige Majestæts Befalning, og tage Ordene i deres Sammenhæng, saa see vi os ikke beføiet til at betragte hverken den ene eller den anden som en anordningsmæssig Concurrent. Men paa den anden Side synes det at kunne tages i Betragtning, at de begge ere indfødte Kongel. Under-saatter, begge have vist at besidde Lærdom og Kundskab, begge maafe skrevet i den Tanke at kunne være Concurrentere til Prisen, og begge synes ei i egentlig Forstand at kunde kaldes Embedsmænd eller Befordrede. Hertil torde mueligen endnu lægges, at vore gode Skribenteres Antal kun er liden, og at Opmuntringerne til at skrive hos os ei ere mange.

Efter at vi nu saaledes korteligen have anført alt, maae vi gandske overlade det til Deres Kongelige Majestæts egen allerhøieste Decision, og udbede os Høistammes Resolution:

Om Kammerjunker Staffeldt og Chirurgus Herhold maa for denne første gang, at Præmien ud-

deles, bekomme den deres Afhandlinger tilkom-
mende Præmie, eller ikke.

Skulde det behage Deres Kongelige Majestæt
at erklære det første, maa vi dog tillige allerunderda-
nigst henstille:

Om det ei maatte bekiendtgjøres, at herefter in-
gen anden end som virkelige cives academici, alt-
saa ingen, som allerede staaer i noget offentligt
eller og et Hofembede kunde vente at vinde Præ-
mien.

Denne Bekiendtgjørelse kunde vel ligeledes med
nogen Forandring finde Sted, isald det maatte
behage Deres Majestæt at fraktende forbenævnte
tvende Mænd den vundne Præmie.

Kjøbenhavn den 11 Februar 1793.

Commissionen for Universitetet, de lærde Skoler ic. ic.

Friderich Christian P. til Slesvigholstein.

C. v. Brandt. P. S. Suhm. Trant.

C. S. Hornemann. D. G. Moldenhovær.

B. Riisbrigh.

Derpaa saldt den Kongelige Resolution saa-
ledes:

P r o m e m o r i a.

“Ved at lade sig allerunderdanigst foredrage den
fra den Kongelige Commission hertil indkomne Fore-
stilling i Anledning af Concurrenzen til de for afvigte
Aar udsatte Præmier ved Universitetet, har det be-
haget Hans Kongelige Majestæt under Gaars Dato
allernaadigst at resolvere saaledes:

“Kommissionen for Universitetet og de lærde
“Skoler tilkiendegives, at for denne Gang Kammer-
“junkker Staffeldt og Chirurgus Herholdt bør nyde
“de deres Afhandlinger tilkommende Præmier; Og
“have Vedkommende for Fremtiden at bekiendtgjøre:
“at blot Cives Academici af Kjøbenhavns Universi-
“tet som ere ubefordrede, og ei staae i noget offent-

“lig eller andet Embede, kan vente at komme i Be-
“trækning til Præmiens Erholdelse.”

Man undlader altsaa ikke herved tjenstligst at
tilmelde velbemeldte Commission denne allerhøieste
Resolution til behagelig Efterretning.

Det Kongelige Danske Cancellie den 16 Februari 1793.

C. v. Brandt.

Schow. Colbjørnsen. Keiersen.

Nu stod ifkun Uddelingen selv af de vundne
Prismedailler tilbage. H. D. Universitetets Patron
harde allerede under 21 Decbr. 1792 derom tilkre-
vet Consistorium følgende

P. M.

“Ved at gjøre Hans Majestæt Forslag om nogle
Prismedaillers Udsættelse ved Universitetet, har man
haft til Viemeed at opvække Lyst til Videnskaberne
og Flid i Studeringer, ved offentligen at udmærke
og hædre dem iblandt de unge Studerende, som ved
deres Afhandlinger beviste Genie, Talent og Kund-
skab. For at gjøre det forhaabende Indtryk, holdt
man det nødvendigt, at Præmiernes Uddeeling skede
med den største Publicitet og mueligste Høitidelighed.
Jeg behøver ikke at gjøre Consistorium opmærksom
paa, hvor meget dette Indtryk vilde svækkes, og
Hensigten forfeiles, naar Uddeelingen skede paa mine
Bærelser; derfor ønskede jeg, at Consistorium vilde
gjøre et Forslag paa hvad Maade en saadan offentlig
og høitidelig Uddeeling kunde skee paa Universitetet.
Endnu maa jeg blot tilføje, at den vel ikke kunde finde
Sted samme Dag, som den sædvanlige Høitidelighed
i Anledning af Kongens Geburtsdag, da de lukte Sed-
ler først paa denne Dag skal aabnes af Rector paa
Cathedret, og desuden endeel andre Banskeligheder
gjøre det umueligt.

Friderich Christian.

Consistorium foreslog, enten den Sal hvor dets Medlemmer sædvanligen samles og som ogsaa kaldes Consistorium, eller det øverste Auditorium, hvor det maatte behage H. D. paa een af Ham bestemte Dag at indfinde sig tillige med samtlige Professorer, og ved aabne Døre at uddele Medaillerne. Men da dette fandtes at være forbundet med Uleiligheder, tilskrev H. D. Rector og Professorer under 4 Februari d. A.: at H. K. H. Kronprindsen havde befalet, at Præmieuddeelingen skulde skee for denne gang paa Hans (Patronens) Bærelser; hvilket da ogsaa skal være gaaet for sig Fredagen den Marti.

Prismedaillen selv, hvortil Beforsningerne tages af Communitetets Fond, er i Guld, af omtrent 40 Rdls. Værdie, og af Hr. Justitsraad og Professor Abildgaards Opfindelse. Den forestiller paa Aversen en Minerva som staaer og gyder Olie til en brændende Lampe, for at den kan lyse klarere. Gudindens Spyd og Skjold hænge paa Væggen. Paa Ererguen læses: D. xxix Jan. D. J. Adzèr F. Reversen forestiller en Krands af Tioler, i hvis Midte læses: Ingenio & Studio Patria.

For indeværende Aar ere følgende Prismaterier udsatte:

1) I Theologien: Sistoria ex Evangelistarum commentariis summa religionis ab ipso Jesu Christo his in terris tradita, una cum succincta descriptione methodi, quam pro diversa doctrinarum & audientium indole in illis proponendis tuendisqve securus est.

2) I Lovkyndigheden: Quousque convenit processus inquisitorius juri privato universali in genere & juri danico in specie?

3) I Medicinen: Estne Electricitas signum distinctivum vitæ & mortis animalis?

4) I Philosophien: Necessitas religionis positivæ, cultusqve publici in civitate.

5) I Mathematiken: Explicare virium mensuram Neutonianam & Leibnitzianam, & de celebri hac controversia veram dicere sententiam?

6) I Historien: I hvilke Henseender og paa hvilke Maader har Krudets Opfindelse været gavnlig eller skadelig for Europæerne?

7) I Philologien: Comparetur Hippolitus Senecæ cum Phædra s. Hippolito Euripidis, tum universa fabulæ tractatione, tum singulorum locorum arte & ingenio.

8) I Æsthetiken: Hvor ere Grændserne imellem Poesi og Prosa, og hvad Følger har det for Sproget og den gode Smag i Deltalenheden, naar disse Grændser overskrides?

Det juridiske Facultet er i Aaledning af den i Fjor udsatte, men ei vundne, Præmie for den i Lovkyndigheden opgivne Materie, indkommen med følgende P. M. til H. D. Universitetets Patron:

Underdanigst Promemoria!

“Det er Deres Durchlaughtighed tilforn bekiendt, at over den fra Universtetet sidstafvige Aar udsatte Priisopgave i det juridiske Fag, ifkun een Afhandling i rette Tid indkom, og at det fremsatte Spørgsmaal ikke fandtes deri saaledes besvaret, at samme, efter Facultetets Skionnende, kunde tilkendes Prisen. Foruden denne blev i Midten af December Maaned endnu en Afhandling over samme Materie tilstillet Facultetet, hvilken, fordi den indløb længe efter den foreskrevne Tid, ikke kunde modtages til Bedømmelse, og derfor strax blev tilbageleveret. Deres Durchlaughtighed har altsaa for denne Gang ikke kunnet see det Ønske aldeles opfyldt: ved passende Belønninger at opmuntre de Studerende i alle Hoved-

Videnskaber, til at kappes med hinanden i at aflægge fortrinlige Prøver af dette Slags paa deres velanvendte academiske Flid; — og det juridiske Facultet har saaledes savnet een Leilighed mere, til nærmere at kunne anbefale en eller anden af Jurisprudentsens flittigste Dyrkere, til Deres Durchlaughtigheds naadigste Forsorg.

Facultetet kan, under disse Omstændigheder, ikke tilbageholde det Ønske: at det i forrige Aar opgivne Spørgsmaal i Jurisprudentsen, tillige med den nye Priisopgave i samme Sag for dette Aar, igien maatte vorde udsat, og de unge Lovkyndige saaledes indbydes til i dette Aar at concurrere for begge Præmier. Blandt de Grunde vi have til at haabe, at dette Ønske maatte værdiges Deres Durchlaughtigheds Understøttelse, troe vi fornemmelig at burde nævne, Deres Durchlaughtigheds egen umiskendelige Iver for alt hvad der kan bidrage til Videnskabernes Fremme, dernæst og: de saa Opmuntringer som Universitetet, efter sin nærværende Forsatning, har at tilbyde Lovkyndighedens egne Dyrkere, i Forhold mod de, til hvilke Veien staaer aaben for dem der besitte sig paa de øvrige Videnskaber. Hertil kommer: den forrige Priisopgaves Vigtighed med Hensyn til de muelige Forbedringer i Fædrenelandets Lovgivning, vel ogsaa dette, at den af de 2de over samme indkomne Afhandlinger, som kunde tages under Bedømmelse, skøndt den ikke agtedes at fortiene den udsatte Præmie, dog tydelig røbede en ung Mand af roesværdige Kundskaber og Flid; og den anden, (blot fordi Forfatterens trange Wilkaar, hvorover han i et anonym Brev til Facultetet forud havde beklaget sig, gjorde ham det umueligt at indkomme dermed til den bestemte Tid) maatte, uden at blive bedømt, udelukkes fra at kappes med, og maaskee at overvinde den første. — Endelig troe vi og, at da den aarlige Sum, som engang er bleven

bestemt til flige Præmier, ikke paa denne Maade forøges, siden Udgifterne til Prismedailler for Aaret 1792 allerede er bestridet, vi da saa meget snarere tør gjøre os Haab om, at Facultetets Ønske maatte finde Bifald, da samme blot gaar ud derpaa, at ikke de Opmuntringer maatte formindskes, der engang have været tiltænkte de Studerende, som ufortrøden arbeide for i Tiden at blive deres Fædreneland nyttige ved grundige Kundskaber i Lov og Ret.

Kiøbenhavn den 8 Februari 1793.

Obalits. L. Nørregaard. Egger. Cold.
Schlegel.

H. D. har i en Skrivelse til tit ommeldte Commission for Universitetet og de lærde Skoler erklæret sig fuldkommen eenig med Facultetet, og tillige henstillet til Commissionen, om ikke og de tvende andre Priisopgaver af forrige Aar, over hvilke ingen Afhandlinger ere indkomne, ligeledes paa nye kunde blive udsatte. Og da der ingen Tvivl er om, at jo Commissionen heri vil være af samme Tanker som Prindsessen, saa vil for indeværende Aar tvende Priser være udsatte i Lovkyndighed, Philosophie og Philologie.

IV.

Om Regentsen eller Collegium Regium.

Jeg vil ikke igientage, hvad om denne Kongelige Stiftelse kan læses hos Holberg (saavel i hans Danmarks Riges Historie, som i Dannemarks og Norges geistlige og verslige Stat), Hofman (i hans Samling af Foundationer) og Janson (i hans Beskrivelse over Universitetets Midler og Indkomster.) Jeg behøver heller ikke at tale meget om den uvelig i denne Stiftelse gjorte Forandring med Ligbæringen; at

terhelst da Rettigheden til at bære Lig bort er i sig selv af et nyere Datum, og har ikke været forbunden med Regentens fra Stiftelsens Begyndelse, endskiødt man dog seer, at Studenterne tidlig have afgivet sig med denne Forretning, da man allerede under 19 Januar 1619 finder et Conclufum Consistorii (ansført af Hofman), som anordner, at ingen Student maatte lade sig bringe ved Ligbæringen, uden det var en Literati Lig. Hvor lidet alligevel denne Forretning er passende til en Studerendes Bestemmelse, og hvor velgjørende Ligbæringens Affkæffelse er for Regentianerne, er jeg vis paa, enhver af disse nu indseer. Jeg vil ikke tale om Forretningens Anstændighed; thi denne berøer paa den almindelige Dom, og den almindelige Dom igjen paa Sædernes Beskaffenhed og Tidernes Tænkemaade. Men Ligbæring er dog en Forretning som kræver mere gode Skuldere end gode Hoveder, og synes derfor lidet passende for dem, hvis Bestemmelse det er, at tiene Staten mere med Sielen end med Legemet. Dertil kom, at dette Arbeide spildte de Studerende en god Deel af deres Formiddag, og hindrede dem fra at passe ordentligen og uafbrudt saavel deres Huusinformationer, som de academiske Forelæsninger. Men som en Velgierning var dog denne Rettighed Regentens Alumni engang tilkænk. De burde derfor ikke miste den uden Siengield. Dette var den Vanskelighed som laae i Veien for Ligbæringens Ophævelse, da Communitetets Kasse ikke burde besværes med denne Siengield, efter som den egentlig intet har med Regentens Fornødenheder at gjøre, og Regentianerne desuden som node Kostpenge, ligesaavel havde Afgang til samme som andre fattige Studenter, naar dens Tilstand taalede en Forhøielse i Kostpengene. Men ogsaa denne Vanskelighed er lykkelig hævet ved den Indretning som, dog ikkun provisorisk og for det første paa tre Aar, er truffen med at Ligenes Bortbærelse besørjes ved visse dertil

for en vis aarlig Løn antagne Bærere af Borgerstanden. Derved har Ligkassen vundet saa meget, at man foruden hvad Ligbærere koste, hidindtil har kunnet betale af Overskuddet de 20 Rdlr., som ere tillagte enhver Alumnus i Stedet for Ligpenge. Disse beløbe sig vel høiere, da Alumni selv bære Ligen; men naar man betænker hvad der spares i Klæder og Tid, vil vist enhver Alumnus holde sig bedre tient med denne Gotgiorelse, end med de noget høiere Ligpenge.

Efter Universitetets ældre Foundation af 31 Marti 1732, synes alle fire ordentlige Lærere i Theologien at have bortgivet Pladsene, saavel paa Regentens som Communitetet collegialiter, og udvalgt af dem som Provsten havde foreslaget. I den nyeste Foundation af 7 Mai 1788, er Biskopen i Sølland udelukt fra Nominationsret, og Provsten ikkun tilladt i sin Tour at have jus proponendi, men ingen at antage til Regent eller Communitet uden Facultetets Denomination. Efter den ældre Foundation skulde ogsaa tilligemed Professores Theologiae, Universitetets Rector saavel som Decanus i det philosophiske Facultet have Opshyn saavel over Regentens som Communitetet, og fire gange om Aaret besøge begge Stiftelser, for paa Regentens at erfare, i hvad Stand Kamrene ere, og om Alumni holde dem rene og skikkelige (S. 74). Dette Opshyn taler den nyeste Foundation intet om, og det theologiske Facultet forskaaner Rector og Decanus for denne Noie.

Til Kammerne paa Regentens ere nogle Skolers Discipler ved Kongelige Benaadninger privilegerede, saafom af Trondhiems Skole Fire, fra Frederichsborg To, og alle Islændere og Færøer som komme til Universitetet. Foruden disse ere privilegerede, Seminarister til Grønland og Finnmarken, Ladmaalere ved den almindelige Opmaaling under Videnskabernes Selskabs Bestyrelse, og Informatorer paa Vaisenhuset, hvoraf vel ikke alle ligge paa Regentens,

men dog oppebære de med Pladsen forbundne Emolumenter.

Videre ere med nogle Pladser paa Regentsen adskillige smaae Stipendier forbundne, som ingen kan nyde, der ikke tillige er Alumnus af Stiftelsen. Med nogle af disse Stipendier følger tillige et Kammer paa Regentsen; andre gives ikkun til en Alumnus som allerede har Plads der. Hvilke de Alummer ere, som for nærværende Tid oppebære disse Stipendier, forklarer den følgende Liste: her vil jeg give Oplysning om Stipendierne selv, og anføre hvad jeg om ethvert har kunnet erfare.

1) *Stipendium Bingianum*, stiftet af afg. Etats-Raad og medicinæ Doctor Jens Bing, hvoraf 12 Studenter paa Regentsen nyde aarligen i to Terminer hver 20 Rdlr. i 5 Aar, undtagen den yngste som faaer noget mindre. Efter Testamentet var den til Regentsen bestemt Kapital ikkun 4000 Rdlr. Kroner, men er nu stegen til 6222 Rdlr. 1 Mk. 5 $\frac{1}{2}$ s. Denne Forsøgelse er skeet derved, at de i Testamentets 6, 7, 8 og 9 Poster benævnte Legatarier efterhaanden, paa Grund af den i samme givne Bestemmelse, ere fra-raadte Nydelsen, og Kapitalerne efter den 21 Post henfalden til Universitetet. Den første Kapital, der saaledes henfaldt, var den i Testamentets 9 Post bestemt, men efter det senere Codicils af 8 Juni 1751, 2 Post forhøiede til 3000 Rdlr. Efter den af Consistorium da tagne Beslutning, blev Halvparten 1500 Rdlr. forbeholdet Fattige af Familien, og den anden Halvpart deelt i trende lige Deele, bestemt for Universitetets Enker, Regentianer og syge Studenter. Paa samme Maade har man forholdt sig i Henseende til de siden henfaldne Kapitaler, og derved er ovenmeldte forhøiede Kapital tilveiebragt. — Denne Oplysning skylder jeg Hr. Prof. Nic. Christ. Kall, som er dette Stipendiums bestandige Ephorus, og i Kraft af Fundatsen ene bortgiver samme, samt udnævner

selv sin Eftermand i Ephoriet. — Mere om de anseelige bingiske Legater en anden gang.

2) *Stipendium Domus Regiæ*, det Kongelige Zuses Gave, har sin Oprindelse fra en Kapital af 1200 Rdlr., som det, i Anledning af vor nu regierende Konges Formæling, i Stedet for en paa Communitetets Bekostning oprettende Væreport, blev tilladt at tage af denne Stiftelses Beholdning, og anvende til et Stipendium for tvende Studenter paa Regentsen. Denne Kapital blev i Aaret 1777 forøget ved en nye Gave af de Kongelige Herkaber paa 1000 Rdlr., hvoraf 400 Rdlr. strax bleve anvendte til at kjøbe Bøger for Communitetets Bibliothek; de andre 600 Rdlr. udsatte paa Rente til samme Brug. Ogsaa denne sidste Gave kaldes *Stipendium Domus Regiæ*. — Det første Stipendium bortgives af det hele theologiske Facultet.

3) *Stipendium Bartholianum* til tvende Studenter paa Regentsen. Kapitalen er 300 Rdlr., og Renten bortgives af Familien, for nærværende Tid af Hr. Justitsraad Bartholin. Familien har tillige re클ameret Rettighed at bortgive et Kammer paa Regentsen tillige med Stipendiet. Men denne Rettighed har Consistorium ikke kundt tilstaae den, da Fundatsen alene omtaler, at Renten af de 300 Rdlr. blev givet til et Kammer udi Regentsen til Ald og Lys at underholdes, og der heller ingen Forhold synes at være imellem en Gave af 300 Rdlr., og den Rettighed at kunne bortgive en Plads paa Regentsen med sine Herligheder. —

4) *Stipendium Windingianum*. Renten er 10 Rdlr. 3 Mk. 12 s. Dette er ligeledes et Familiestipendium, som for nærværende Tid bortgives af Hr. Generaladjutant Løvensrøn.

5) *Stipendium Nannestadianum*, stiftet af afg. Biskop Nannestad. Kapitalen er 200 Rdlr., hvoraf den aarlige Rente 7 Rdlr. 48 s en gang om Aaret

uddeles til tvende norske Studentere paa Regentsen, hest fra Christiania. Det bortgives af den anden Professor i Theologien, som for nærværende Tid er Hr. Dr. Noldenhawer. —

6) *Stipendium Masio-Rostgaardianum* bortgives af første Professor i Theologien, for nærværende Tid Hr. Dr. Horneman. Den aarlige Rente 20 Rdlr. af Kapital 533 Rdlr. 2 Mk. uddeles til fire Studentere og nydes i 3 Aar.

7) *Stipendium Bangianum*, stiftet af afg. Dr. Bang, Professor i Theologien ved Universitetet, bortgives ligeledes af første Theolog. Kapitalen er 434 Rdlr., og den aarlige Rente 16 Rdlr. 26 $\frac{1}{2}$ nydes af tvende Stipendiarii i 3 Aar.

8) *Stipendium Gludianum*, stiftet af sal. Kloster Glud, gives ligeledes bort af første Theolog, dog saaledes, at de fra Horsens Skole er privilegerede. Kapitalen er 666 Rdlr. 4 Mk., og den aarlige Rente 25 Rdlr. nyde tvende Studentere ligesaa længe som de ligge paa Regentsen. —

9) *Stipendium Holmianum*, stiftet af afg. Professor Holm, gives ligeledes bort af første Theolog. Kapitalen er 400 Rdlr., og den aarlige Rente 15 Rdlr., oppebæres af tvende Stipendiarii i 3 Aar. —

10) *Stipendium Anonimi*. Dette Stipendium er det som Biskop Janson anfører under Navn af sal. Dr. Kusses og Hofpræst Blumes Stipendium. Det har sin Oprindelse fra de Gaver, som disse Mænd havde samlet af de til fattige Studentere af Kongen forundte Gaver. Kapitalen er 300 Rdlr., og Renten 11 Rdlr. 24 $\frac{1}{2}$, bortgives af anden Theolog.

Foruden disse Legater er endnu henlagt til Regentsen: a) *Stip. Noldianum*, 600 Rdlr. i Kroner, hvoraf Renten er bestemt til Brænde for Regentsen. b) *Leg. Müllerianum*, stiftet af afg. Conferenceraad og Naturkyndig Müller, Kapitalen er 200 Rdlr.,

hvis Rente ogsaa skal komme Studerende paa Regentsen til Gode. Det bortgives af Familien, men har i adskillige Aar ikke været uddelt.

Liste paa Alumni i Collegium Regium eller Regentsen den 1 Januari 1793,

meddeelt af Hr. Prof. Samborg, Provst paa Regentsen og Communitetet.

Svend Nischenberg	} fik Plads 1788 d. 1 April.
K. C. Bendsen <i>Stip. Bing.</i>	
Povel Dvise	1 Novbr.
Joh. Peter Vedel <i>Stip. Bingian.</i>	1 Decbr.
Jørgen Jugl (<i>Stip. Dom. Reg. item Bing.</i>)	1789 1 Febr.
Jens Bergenhammer	dito
Nik. Højer <i>Stip. Bingian.</i>	1 Marti.
Casp. Christoph. Schøller <i>Stabell</i>	1 Decbr.
Elias Heltberg <i>Stip. Bartholin.</i>	1790 1 Januar.
Nik. Vandal Dalhoff	1 Febr.
Pet. Wilhielm	} 1 Marti.
Jo. Fæster	
Thom. Lund	
Jo. Georg Mandix	} 1 Jun.
Joak. Wegtrup in <i>Stip. Windingiano</i>	
Jo. Jak. Edsberg	1 Jul.
Andr. Lyg in <i>Stip. Nannestadiensis</i>	} 1 Septbr.
Lorenz Grundahl	
Hans Møssin Schiødt <i>Stip. Bingian.</i>	} 1 Octbr.
Hans Georg Hørbrøe	
Jonas Frost <i>Stip. Bingian.</i>	
Jonas Scheving	1 Novbr.
Hendrik Haar	1 Decbr.
Christ. Hansen <i>Stip. Masio Rostgaard.</i>	1791 1 Jan.
Jo. Landstød	1 April.
Immanuel Walling	
Ole Devegge <i>Stip. Nannest.</i>	} 1 Mai.
Arner Sivertsen	
Peter Hans Mønstert	

Christ. Thorn Namode	}	1 Jul.	Immanuel Wadfiær Stip. <i>Winding.</i>	}	1 Juni.	
Jens Paludan Møller			Lorbiørn Gudmundsen			
Pet. Holm Borch Stip. <i>Bingian.</i>			Ped. Borch Lønder			
Hendr. Smith	}	1 August.	Ped. Tommerup	}	1 Juli.	
Peter Paveis Stip. <i>Bingian.</i>			Helm. Gothard Tommerup			
Jo. Hendrik Kierulf Stip. <i>Bingian.</i>			Ludv. Mich. Lund			
Andr. Chr. Møller	}	1 Septbr.	Jak. Hansen Bang	}	1 Septbr.	
Niels Møller Stip. <i>Bangian.</i>			Christ. Mich. Aspach			
Jo. Povlsen Bering			Jak. Frid. Dall			
Jo. Christ. Flemmer	}	1 Septbr.	Ad. Wilh. Volkersen	}	1 Octbr.	
Carl Gustav Flemmer			Levin Hend. Beyer Stip. <i>Masio-Rostg.</i>			
Jo. Jak. Cruusberg			Christoph. Qvale			
Immanuel Jermiin	}	1 Septbr.	Hend. Schov Stip. <i>Masio-Rostg.</i>	}	1 Novbr.	
Engel Jermiin Stip. <i>Bingian.</i>			Poøl Matthias Schov			
Theod. Lang			Christian Houm			
Niels Friberg Thaarup Stip. <i>Glud.</i>	}	1 Octbr.	Poøl Abrah. Dall	}	1 Decbr.	
Laurids Baggesen			Christ. Christoph. Jensenius			
Nik. Christ. Fohlmann Stip. <i>Bingian.</i>			Biørn Wigfussen			
J. Stofholm Stip. <i>Holmian. it. Bing.</i>	}	1793. 1 Jan.	Schulo Magnussen	}	1793. 1 Jan.	
Jo. Jerg. Grundtvig			Torve Johansen			
Mark. Christ. Ernst Claussen						
J. Christ. Mørk Stip. <i>Masio Rostg.</i>	Seminarister til <i>Geznland.</i>					
Jo. Borchsenius	Niels Christ. Konning.					
J. Sev. Møller Stip. <i>Gludian.</i>	Lorenz Valentin Stampe.					
Christ. Bojesen	}	1 Novbr.	Kasimus Gielstrup.			
Jo. Hend. Schrøter			Seminarister til <i>Sinmarken.</i>			
Elieser Gad			Claus Strube. Simon Balf.			
Laur. Mich. Melchior Stip. <i>Dom. Reg.</i>	}	1792 1 Jan.	Clemens Gyve			
Georg Busch Suhrland			Landmaalere.			
Svend Stenersen			Etlung. Sør. Bruun. Vessel.			
Peder Birk Stip. <i>Anonymi</i>	}	1 Febr.	Informatorer og pensionister paa			
Jo. Bierregaard Stip. <i>Anon.</i>			Vaisenhuset.			
Ernst Schavland Bye Stip. <i>Bartholin.</i>			}	1 Mai.	Søndergaard. Paludan. Biørn.	
Alb. Lud. ig Gottlieb	Brosstrup. Tøstrup.					
Frid. Ebbesen Stip. <i>Bangian.</i>	}	1 Juni.				
Niels Stofholm Stip. <i>Holmian.</i>						
Gottfried Hend. Bendtsen	}					

V.

Stipendia og Beneficia,

Hvortil de fra Odense Skole og Gymnasio til Universitetet aarlig udgaaende Candidater have Udgang, ere følgende:

- a) De 3 store Communitets-Stipendia, hvert Stipendium i 3 paa hinanden følgende Aar med aarlig Rente 80 Rdlr at nyde;
- b) De 3de Stipendier af Legato *Michelsenio-Mulense*, stor Capital 1262 Rdlr 3 Mk, hvoraf Renten $3\frac{1}{2}$ Procent 47 Rdlr 33 $\frac{1}{2}$ i 3 paa hinanden følgende Aar nydes af 3 ved Universitetet sig opholdende Studenter, saaledes, at hver aarlig faaer 15 Rdlr 75 $\frac{1}{2}$;
- c) Afgangne Etatsraad Baggers Legatum til 2 demitterede, hver 50 Rdlr engang for alle at nyde — deraf nyder Candidaten strax 20 Rdlr, naar Testimonium ham leveres — Resten 30 Rdlr betales naar Philosophicum er taget;
- d) Afgangne Froken Ernstes Legatum, som er Renten $3\frac{1}{2}$ Procent 300 Rdlr af Capital 8000 Rdlr til 7 demitterede engang for alle saaledes at nyde, nemlig:
 - 2de Primar-Portioner, hver paa 50 Rdl, er 100 Rdl,
 - og 5 Secundar-Portioner, hver paa 40 Rdl, er 200 —

300 Rdl.

Af Primar-Portionerne leveres strax 30 Rdlr og af Secundar-Portionerne 20 Rdlr til hver Candidat med Testimonio; Portionernes øvrige 20 Rdlr udbetales efter taget Philosophicum i Følge Fundatsen.

- e) Candidaternes af Kostpenge og tillagte Stipendii giorte forskellige Oplage, som udbetales, naar de med Professorernes Attester beviisliggjøre i et halvt Aar at have frekventeret Collegia.

Hertil føies følgende nærmere Forklaring og Oplysning

- a) i Henseende til de 3 store Communitets Stipendier:

- 1) At Professor Matheseos foreslaaer Biskoppen 3 Candidater til det ene, som har Navn af det Mathematiske, og Rector Scholæ til de 2 andre Portioner, ligeledes hver gang 3 Candidater, hvoraf Biskoppen vælger og udnævner.

- 2) Den udnævnte beholder Stipendiet i 3 følgende Aar, i Fald han ikke forinden forlader Universitetet, dog maa den mathematiske Stipendiarius med Attest fra Professor Matheseos ved Kiøbenhavns Universitet, og de 2de andre, ved Attester fra Professorens Theologiae ibid. halv-aarig bevise: at de flittig have hørt Collegia.

- 3) Hver 11 Junii og 11 December hæver Stipendiarius 40 Rdlr, gjør aarlig 80 Rdlr for hver — 240 Rdlr. i 3 Aar — 240 Rdlr for dem alle hvert Aar — og 720 Rdlr for 3 i trende Aar.

- 4) De trende Stipendiariere ere p. t.

- a) Hans Christian Wegner, det Mathematiske, nød første gang den 11 Decbr. 1792, nyder sidste gang den 11 Junii 1795 — en ny kan altsaa første gang nyde den 11 Decbr. 1795.

- b) Christian Gorm Limkilde, nød første gang den 11 Decbr. 1791, nyder sidste gang den 11 Junii 1794 — en ny kan altsaa første gang nyde den 11 Decbr. 1794.

- c) Matthias Friderich Georg Bøgh, nød første gang den 11 Decbr. 1791, nyder sidste gang den 11 Junii 1794 — en ny kan altsaa første gang nyde den 11 Decbr. 1794.

- b) i Henseende til Legatum *Michelsenio-Mulense*:

- 1) Biskoppen allene vælger af de fra Odense Skole og Gymnasio demitterede og ved Universitetet

sig opholdende Candidater; men da dertil inscriberes ligesom for de Scheelers og Friisers Stipendier i en af Fundator dertil indrettet Inscription-Protocol, saa gaaer, coeteris paribus, den ældre indskrevene for den yngre, og Valget er saaledes tildeels bundet.

- 2) Stipendiet nydes hver 11 Junii i 3 paa hinanden følgende Aar, saafremt Stipendiarius ved Academiet forbliver, som hver gang med Attester om de hørte Collegiis maa gøtgjøres.
- 3) Portioner er aarlig for hver 15 Rdlr 75 $\frac{1}{2}$
- 4) De 3 Stipendiariet ere p. t.
 - a) Christian Gorm Linnkilde nød første gang 1791, nyder sidste gang næste 11 Junii 1793 — 1794 vælges altsaa en ny.
 - b) Rasmus Rasmussen — ligeledes.
 - c) Tredie Portion (vacant), da Stud. Christian Detlev Møller 11 Junii 1792 nød tredie og sidste gang. Efter Inscriptionprotocollen vil formodentlig Studiosus Jens Brandt Risbye fra Odense, der opholder sig ved Academiet, til næste 11 Junii have Accessitten til denne Portion, ifald ingen ældre indskreven maatte anmelde sig.
- 5) Den Indscriberte, der ikke dimitteres fra Odense Skole, taber al Accessit.
- 6) Henseende til Etatsraad Baggers Legati aarlige 2 Portioner, a 50 Rdlr hver.
 - 1) Skolens Rector proponerer, Biskoppen vælger 2de af de dimitterede.
 - 2) Hver faaer strax 20 Rdlr; Resten 30 Rdlr., naar Philosophicum er taget.
 - 3) Legati 100 Rdlr leveres Biskopens Amanuensis hver 11 Junii fra Juulshou, hvor Capitulen er perpetueret.
 - 4) Afg. Etatsraad Bagger har som Fundator indsat saa mange expectiverende Unge, at Bi-

skopen ikke i de første 5 a 6 Aar kan beholde frit Valg.

- 5) 3 Aar nød dette Legat de tvende dimitterede Andreas Mannestad og Hans Henrich Petersen.
- 6) Henseende til Frøken Ernstes Legati 7 Portioner aarlig 2 a 50 Rdlr og 5 a 40 Rdlr.
 - a) Samtlige Professorens Gymnasii foreslaae; Biskoppen vælger.
 - b) Primar-Portionerne er 30 Rdlr og Secundar-Portionerne 20 Rdlr ved Depositten, men samtlige 7 faae hver Resten 20 Rdlr efter taget Philosophicum.
 - c) Afvigte Michelsdag nød følgende 7 dimitterede dette Legatum:
 - 1) Joh. Frid. Høgh Primar-Portion 50 Rdl.
 - 2) Christian Ivar Beger dito 50 "
 - 3) Jørgen Jørgensen Secundar-Port. 40 "
 - 4) Nicolai Holm dito 40 "
 - 5) Jørgen Nimb dito 40 "
 - 6) J. F. Kurrelbaum Rasmussen dito 40 "
 - 7) Hans Peter Broeholm dito 40 "

		300 Rdl.
e) De Dimitteredes Oplag til afvigte Michelsdag:		
1) Andreas Mannestad	79 Rdlr	
2) Augusti Friderich Pauli	74 "	
3) Christian Ivar Beger	40 "	3 MF
4) Jørgen Jørgensen	37 "	4 "
5) Johan Friderich Høgh	27 "	" "
6) Hans Henrich Petersen	69 "	2 "
7) Nicolai Holm	85 "	" "
8) Jørgen Nimb	44 "	3 "
9) Peter Hansen Blæsberg	40 "	" "
10) Hans Peter Broeholm	44 "	" "
11) Henrich Jacob Broeholm	44 "	" "
12) J. F. Kurrelbaum Rasmussen	20 "	" "

605 Rdlr

13) Friderich Juul oplagt 56 Rdlr, hvilke dog, da han rar forlod Universitetet, ere hiemfaldne Kassen, og deraf som en Gave tillagt Studiosus Jens Brandt Kisbye 26 Rdlr; de øvrige 30 Rdlr. anvendes til Skole-Bibliothekets Forøgelse.

(Denne Efterretning skyldes Hr. Dotter, Ammannens hos H. H. Hr. Biskop Bloch i Odense.)

VI.

Om de academiske Læreres Forelæsninger.

De som kiende Kiøbenhavn's Universitet i saa lang Tid som jeg, det er i næsten et halvt Aarhundrede, og ere i Stand til at bedømme det upartisk, vil tilstaae, at Forelæsningerne udmærke sig kiendelig i vore Tider frem for i de ældre, saavel ved deres Mængde og Godhed, som ved de Søgendes Flid og Lærwillighed. De offentlige Forelæsninger bleve tilførn anseete som Hovedsagen, og mangen Professor læste ikke andre end disse. Det offentlige Lectiøns-catalog var heller ikke bestemt til at forkynde andre end dem, endskiøndt ved den Leilighed ogsaa private Forelæsninger anmeldedes. Det er ikke at negte, at mange af disse Forelæsninger holdtes meget flittig, almindeligen fire Timer om Ugen. Men med hvad Lyst og Nytte de søgtes, er begribeligt, da de holdtes i de kolde Auditorier paa Studiegaarden; hvoraf nogle ikke engang besyttede imod den indtrængende Regn og Sne. Det kan vel være, at dette Slags Forelæsninger for nærværende Tid hos de fleste academiske Lærere betyde lidet, eller falde maaste gandske bort. Ogsaa ved de tydske Universiteter, hvor dog rvid at Collegier betales af alle, sige disse Forelæsninger ikke meget. Men hos os kunne gierne alle Forelæsninger ansees som halv offentlige

og halv private, da de ikke betales af de fattige, det er, af mere end den halve Deel af de Søgende. Man seer derfor ogsaa en af vore offentlige Lærere aarligen anmeldte sine Forelæsninger under Et offentlige og private (publice privatimque docebit &c.); og dette er ikke saa underligt, som det af nogle er bleven anseet for, ja denne Klasse af Forelæsninger kunde gierne falde gandske bort i vor Lectiøns-catalog, saa længe den Anstalt ikke er søiet, som finder Sted ved tydske Universiteter, hvor alle forbindes til at betale Collegier prænummerando: endskiøndt denne Anstalt virkeligen er søiet ved sidste Universitetsfundats; men da Jværfsettelsen er bleven overladt til Procantsleren, saa faldt denne Punkt bort med saa mange andre i denne Fundats, der dreier sig om en Procantsler som Jorden om sin Axe, med Procantslerembedets Suspension ved Procantsler Jansons Forsyttelse til Bispestolen i Aarhus.

Men her møder mig det vigtige Spørgsmaal, som jeg ofte har hørt opkastet, men sjelden tilfredsstillende besvaret: hvorpaa grunder sig denne de academiske Læreres Ret til at kræve deres Forelæsninger betalte? De ere jo beskikkede til at gaae de Studerende til Haande med deres Kundskaber, og lønnes derfor af Staten: med hvad Ret kunne de da, mere end andre Embedsmænd, der have en vis aarlig Løn for at forrette deres Embede, forlange Betaling for Forelæsninger, som er den vigtigste Deel af deres Embedsforretninger? Jeg kunde, naar jeg vilde af hugge denne Kunde, henpise til Universitetets nyeste Fundat'ion Cap. 1. §. 12, hvor det heder: "Professorerne og alle de, der ere berettigede til at holde Forelæsninger, skal ogsaa have Ret til at modtage et billigt Honorarium for hvert Collegium privatum, som de læse og su'dende." Men man vilde vel finde dette Svar lidet tilfredsstillende, og forlange at vide Grundene til denne Rettighed hos Profes-

fører mere end andre Embedsmænd; allerhelst i Fald man kan antage — som man i Almindelighed kan — at de academiske Lærere ikke ere slettere aflagde end andre Embedsmænd. Man kunde maaske anføre til at forsvare, om ikke Retten saa dog Billigheden hos en akademisk Lærer til at fodre visse Embedsforretninger betalte af dem, som have umiddelbar Nytte deraf, den Forskiel som findes imellem en Lærers Forsatning, og de fleste andre Embedsmænds i Staten. Disse, naar de bringe med sig den til Embedets Førelse fornødne Duellighed, behøve siden for at vedligeholde og forsøge samme, ikke videre end den daglige Erfarenhed, som deres Embede giver dem. En akademisk Lærer derimod behøver ikke alene til at vedligeholde og forsøge sin Embedsduellighed, men selv til at føre sit Embede, Redskaber hvis Anskaffelse medtager endeel af hans aarlige Lønning; han behøver Bøger, ofte kostbare Bøger, fysisk og mathematisk Apparat, Tegninger, Kortet o. s. v., han maa undertiden føre en bekostelig Brevverling med indenlandske og udenlandske Lærde. Videre: hans Embedsforretninger ere af den Beskaffenhed, at de kræve Forberedelse: den Tid som andre Embedsmænd have tilovers fra Embedets Forretninger, og som de kunne anvende til paa anden lovlig Maade at forsøge deres Indkomster, naar Embedets ikke strække til deres Fornødenheder, maae den lærde Embedsmand anvende paa sit Kalds Forretninger selv, paa at gjøre sig beqvem til at kunne nytte og gavne destomere i sit Embede. Det er hos ham ikke Tienesten (opera) der belønnes, men Talent, Cultur, Flid (ars) som ikke kan vurderes med Penge.

Denne Betragtning vil maaskee findes at have nogen Grund; men den synes dog ikke tilstrækkelig til at forklare hin Afvigelse i de akademiske Læreres Maade at lade sig denne Deel af deres Embedsforretninger belønne, fremfor andre Embedsmænd.

Hvor mange andre Statens Embeder forudsætte ikke ligesaa store, om end forskielligt, Talent, ligesaa megen Cultur og selv ved Studeringer fortsat Flid, som den Lærdes? Og hvad de ringere Embedsmænd angaaer, hvis opera mere paa sees end ars; hvor mange af disse behøve ikke ogsaa til deres Embedsførelse Redskaber, som maae anskaffes af den visse Løn? den ene f. Ex. maae nødvendigvis holde een eller flere Skrivere, den anden Heste og Vogn o. s. v.

Den vigtigste Grund til denne Vedtægt maa vel altsaa søges i en stiltiende, men frivillig Foreening imellem Lærere og Lærende, som de vaa begge Sider ere tiende med. Forelæsninger ere af det Slags Embedsforretninger, hvis Nødvendighed og Gavnlighed for Staten ikke falder strax i Dinene, som andre Embedsmænds Forretninger, der ikke kunne ophøre et Dieblit, eller drives længe skidesløst og slet, uden at forvulde en Standsning i de offentlige Sagers Gang, som strax bliver mærkelig, og hvoraf Skylden strax falder tilbage paa den uduelige eller skidesløse Betient, som derved udsætter sig for Uleiligheder; ligesom paa den anden Side den duelige Betients Virksomhed strax kan mærkes og paaflønnes. En Lærers Virksomhed derimod kendes nærmest af dem, til hvis Oplysning og Cultur han arbejder; og hans Gavnlighed for Staten viser sig ikkun langsom, ikkun i de ved ham dannede Embedsmænds Duellighed, hvortil dog saa mange andre Ting inden og uden fra concurrere, at hvad enhver Lærer dertil har bidraget, bliver vanskeligt at adskille og paaflønne. Under disse Omstændigheder bør en Lærer vente sine største Opmuntringer af dem, som umiddelbar høste Frugten af hans Flid; han synes at have Ret til at fodre Erkiendelighed af dem, som beriges af ham med Kundskaber, der ikke allene forsøge deres intellectuelle Fornøielsers Maaske, men ogsaa lægge Grunden til deres borgerlige Lykke i Staten. I det mindste maa

saadanne frivillige Erkiendtligheds Prøver, fornemmelig af dem, som, for at vise dem, negte sig selv Bequemmeligheder, være Læreren de kiæreste Beviis for hans umiddelbare Gavnlighed. Men ogsaa de Lærende vinde ved denne Erkiendtlighed. De erholde ligesom et Slags Ret til at regne noie med deres Lærere, til at holde dem til Timernes uafbrudte Paa-
 pasning, til at kræve af dem, at de lempe sig efter Tilhørernes Onsker og Fordeel. Ja selv disses Flid i at bivaane Forelæsningerne, skærpes ved Tanken om at de maa betale dem: de vil have noget for deres Penge, hedder det. Forelæsningerne selv vinde derved hos dem i Værd; thi gemeenlig agtes en Ting som den koster til, og Værens indvortes Værdi svarer gierne til Kiøbernes Kundhed. — Men jeg kommer tilbage til mit Forsæt.

Man klager, at Forelæsninger ikke holdes eller søges saa flittig ved Kiøbenhavn's Universitet, som ved de tydske Academier. Denne Klage er i det mindste i Henseende til de Forelæsninger som søges for en Examens, være sig en Forberedelses- eller Embeds-Examens Skyld, ugrundet. Et Antal af 100 Tilhørere og derover er intet usædvanligt ved disse, allerhelst naar Læreren formenes at kunne ved sin Indskydelse bidrage noget til de Studerendes Befordring. Men hvad andre Forelæsninger angaaer, der ikke troes at kunne saa umiddelbar bidrage til en god Characters Erholdelse ved Examen, da ere de vist nok baade fieldnere og mindre søgte; især de som angaae humaniora, det er, som tiene til at forøge Massen af vore mentale og intellectuelle Fornøielser, men ikke skionnes at være umiddelbar fornødne til et Levebrød. Men denne Klage er ligesaa almindelig ved tydske Universiteter: at alting vrimler af Brød-
 studier, og at Humanitet forsømmes: eller, drives denne mere end hos os, da er dog vel Motivet som oftest, at der gives flere Udfigter til Levebrød som

Lærere ved de mangfoldige tydske Academier og Skoler, end hos os.

Forresten stode ved Kiøbenhavn's Universitet adskillige Aarsager sammen, der bidrage til at formindste saavel Læreres som Lærendes Flid, hvilke ikke finde Sted ved et tydske Academie, og som tilsidst lade sig udlede af den ufordeelagtige Belliggenhed, som Universitetet har i tvende Rigers Hovedstad. Jeg har for mange Aar siden anført nogle af disse Aarsager i den Kritiske Journal for 1771 Side 76, hvoraf jeg her ikkun vil udskrive følgende Sted: "Levemaa-
 "den er i saadan en Stad kostbar. Professorerne
 "maa derfor lønnes vel; thi det som de kunde vente
 "at vinde ved deres Forelæsninger, er lidet. Den
 "største Deel af de Studerende er fattig, og Ste-
 "dets Levemaade gjør dem endnu fattigere. De nø-
 "des til at deele deres Tid imellem Underviisning i
 "Borgerhuuse og Professorernes Forelæsninger, og
 "at undervise andre, imens de endnu behøve at un-
 "dervises selv. Saadan en Stad har tusinde Ad-
 "spredelser baade for Lærere og Lærende. Vi ville
 "ikke tale om den Mængde offentlige Lystigheder og
 "Fornøielser som søige med Hoffets Nærvarelse,
 "saasom Komedier, Maskerader, Concerter o. s. v.;
 "thi disse adsprede mere Penge end Tid, og man
 "kunde gierne taale, at en Lærer saavel som Lærende,
 "naar de begge havde anvendt Dagen vel, tage et
 "Par Aftener om Ugen Deel i en anstændig For-
 "nøielse. Men der ere andre Adspredelser, som ere
 "endnu vigtigere end disse.

"Professorerne, hvis kiæreste Omgang, endog
 "i deres Friheds og Fornøielses Timer, burde være
 "deres Tilhørere, drages i en stor Bye i et tids-
 "spildende Bekiendtskab med Familier af andre Stæn-
 "der, hvis Tænkemaade og Levemaade fordærver
 "dem. De efterabe disses Yppighed, Forsængelig-
 "hed, Fornøielser. De lægge Wind paa at udmærke

“ sig ved Tracteringer, ved Titler, ved Forbindelser
 “ som kunne skaffe dem Anseelse, og tabe Smagen
 “ paa den Værd som vindes ved Lærdom, fordi den
 “ ikke paastionnes i deres Selskaber. De jage efter
 “ de Stores Yndest, og foragte de Studerendes.
 “ Og da de høie Collegier gemeenlig ere hvor Hoffet
 “ er, saa stræbe de vel ofte at skaffe sig en Plads i
 “ disse, for at svinge sig over deres Stand; og af-
 “ drage sig saaledes alt meer og meer fra deres Stands
 “ Forretninger, som omsider blive dem væmmelige.

“ For de Studerende falder Emulationen,
 “ denne mægtige Drivesfæder hos unge Gemytter,
 “ næsten gandske bort i en stor Stad, eller taber i
 “ det mindste meget af sin Braad. De ere her alt
 “ for meget blandede med Folk af andre Stænder,
 “ hvis Veie til Lykken, som ere forskiellige fra deres,
 “ forvirre og adsprede dem. De unge Mennesker
 “ faae alt for tidlig Smag paa det, man kalder at
 “ giøre Lykke, og i Stedet for i nogle Aar roelig at
 “ anvende al deres Tid og Omsorg paa at erholde
 “ Midlet dertil, nemlig Indsigt og Lærdom, jage
 “ de strax efter Diemedet, og forledes let til at gaae
 “ de Krumveie til Lykken, hvoraf Hovedstaden stiller
 “ dem saa mange for Dine. De blive uroelige i Hen-
 “ seende til det Tilkommende, og tabe den stadige
 “ Sindsforfatning som behøves til Studeringer.”

Dette skrev jeg for 22 Aar siden. Efter den
 Tid ere disse Aarsager ikke allene vedblevne, men
 ogsaa mærkeligen forøgede. Levemaaden er bleven
 dyrere, og derved baade for Lærerne, især dem som
 ikkun ere maadeligen aflagde, Nødvendigheden at lade
 sig deres Collegier betale, og for de Lærende, især
 dem som leve af Stipendier, Vanskeligheden at be-
 tale dem, større. Penge og tidspildende Forlystelsers
 Antal er anseeligen voret. Jeg vil ikkun nævne dra-
 matiske Selskaber, Balspartier og Klubber. Jeg
 fordømmer ingen af disse Forlystelser. De kunne

maaſke give et ungt Menneske Færdigheder, som giøre
 ham tækkeligere i Selskaber, og jævne Veien til Lykke
 for ham, bedre end de grundigste Studeringer. Men
 dersom alligevel Statens Vrinder ere bedre røgtede
 ved grundig Kundskab, end ved de behageligste La-
 lenter, saa vil vel ingen negte, at den Tid er spildt
 for Studeringer, som anvendes paa at lære en Thea-
 ter-Rolle, at udhvile sig efter en Balsoir, eller at
 sladre Aftenen bort i en Klub. —

Men naftet disse og flere Hindringer for vor
 academiske Flid, vil man af den Beretning, jeg nu
 skal give om de i afvigte Winterhalvaar holdne Fore-
 læsninger, erfare, at det hverken har manglet Lærere
 eller Lærende paa tilbørlig Virksomhed. Man vil
 endogſaa see, at mange af vore Lærere have haft Tid
 tilovers fra deres Embedsforretninger, og kunnet
 give Prover paa privat Flid i andre lærde Sysseler
 uden for Embedet.

Men førend jeg meddeler disse, maa jeg giøre
 opmærksom paa en Omstændighed, hvorved det over-
 sidste Winterforelæsninger udstødte Lections-Catalog
 adskiller sig fra alle foregaaende deri, at det giver
 Fortegnelse ikke allene paa Professorernes, men ogsaa
 Magisternes Forelæsninger. De ældre Lections-
 cataloger vare (som allerede er forklaret) alene be-
 stemte til at kundgiøre Professorernes offentlige Fore-
 læsninger; i disse kunde altsaa andre Læreres, som
 vel vare berettigede til at holde Forelæsninger, men
 ei forbundne til at læse offentligen, ikke have Sted.
 Men da den nyeste Universitets-Fundation erklærede
 alle Forelæsninger, hvad enten de holdtes af en Pro-
 fessor, eller Adjunctus og Magister, lige gyldige,
 og tilfod Studenterne fuldkommen Frihed at høre
 Collegier hos hvem af de til Forelæsninger berettigede
 Lærere, de vilde, uden at dette skulde være dem til
 Hinder ved nogen Examen eller i andre Tilfælde (l. c.
 S. 12.), saa maatte Lections-Cataloget derefter for-

andres, og kom nu ud under en almindeligere Titel, som lovede Fortegnelse paa alle ved Universitetet holdende Forelæsninger. Imidlertid savnedes dog hid indtil deres, som ved Magistergradens Erholdelse havde skaffet sig denne Ret; indtil Consistorium i afgivte Efteraar tog den Beslutning: "at det maatte tillades alle legitime promotis, og andre Berettigede" "at faae deres Forelæsninger indførte i Lections-Catalogus, naar de med Anmodning derom henvendte sig til Rector Magnificus." I Henseende til Magistrernes Orden blev vedtaget: "At Magistri rangeres saaledes, at vores egne efter deres Senium ansøres, og siden de Fremmede, eller ved andre Universiteter promoverede efter deres Senium." Denne Clausul, som fordømmer vore lærde Landsmænd, naar de have erhoidet Magisterværdigheden ved et fremmet Universitet, til evig at vige Pladsen for vore egne eller ved Kiøbenhavns Universitet promoverede Magistri, kunde ikke andet end synes haard for de første, som troede at have aflagt vel saa sikre og paalidelige Prøver paa deres Duelighed ved et fremmet Universitet, som de der kræves af danske Magistre, og anledige dem til at frabede sig den Ære at blive opført paa Lections-cataloget inter cives in-quivilinos. Det er ikke min Agt at ville undersøge Billigheden i denne Consistorialbeslutning. Den grunder sig uden Tvivl paa Følelse af Rationalværld, og maaskee tillige paa et Slags Ængiendelsesret, da de tydske Universiteter ikke lettelig tilstaae en dansk Magister Tilladelse at indbyde til offentlige Forelæsninger, med mindre han først har vist sig ved offentlig aflagte Prøver ved samme Universitet — end skiondt, hvad den sidste Grund angaaer, der dog vil findes nogen Forskiel, efterdi vore Magistri ere størstedelen ukiendte ved fremmede Universiteter, ja mange i sildigere Tider end ikke have havt et Magister-Diploma at fremvise; da derimod de fra tydske

Universiteter tilbagekommende Landsmænd, som der have promoveret, gemenligen have aflagt Prøver paa deres Flid og Duelighed førend de reiste ud, saa vel ved offentlige Examiner som ved Disputationer, og de fleste ere endog saa vidt forfremmede i Studerier, at man ikke vilde have negtet dem Graden, isald de havde forlangt den førend de reiste. — Men herom mere ved en anden Leilighed. Nu vil jeg anfere de academiske Forelæsninger ved Kiøbenhavns Universitet i afsøgte Vinterhalvaar, i den Orden som de ere mig tilfillede. Man vil ved samme Leilighed erfare enhver Docents private Flid, for saavidt hans Embedsforretninger have tilladt ham at give sig af med andre Arbejder, end de hans foreskrevne Virkekreds førte med sig.

Hr. Professor Münster har læst 1) over den ældre Kirkehistorie indtil Gregor den Syvendes Tid. 2) Den naturlige Theologie efter sit eget Compendium, med Hensyn til de nyere philosophiske Undersøgelser. 3) Symbolisk Theologie. Den 4de af de tilbudne Forelæsninger kom ikke i Stand.

Førend Forelæsninger har han i denne Tid udarbejdet den første Deel af sin Udgave af Tempelordenens Statutbog, efter et gammelt Haandskrift, han har opdaget i det Corsiniske Bibliothek i Rom. Desuden har han skrevet en Afhandling om Tempelherrerne's Klerikat, som bliver trykt i en theologisk Journal, Abbed Zenke i Helmstädt til Paaske-messen agter at begynde; og udgivet den første Deel af sit Magazin für Kirchenrecht und Kirchengeschichte des Nordens, som i indevarende Aar bliver fortsat. I de Berlingske Lærde Tidender er han beständig Medarbejder.

Hr. Prof. Rahbek har læst over Rhetoriken efter Eschenburgs Haandbog, og over trende dan-

ste Digterværker, nemlig *Jarine*, *Einer Taubes* *Kjælder*, og *Rolf Krage*. — Alle hans Forelæsninger ere offentlige.

Foruden den danske *Tilskuer*, har han i dette Halvaar udgivet et Bind profaiske Forsøg; oversat en *Tomé af Florian*, været Medarbejder i *Selskabet*, der samler det nye Forsøg til en *Psalmebog*, og som Lovcommissær været Medforfatter af *Efterlægtselskabets Lovforslag*.

Hr. Prof. Sahl har 1) fortsat Forelæsningen over *Xenophons Memorabilia Socratis* indtil midt i den anden Bog. 2) Fortsat Forelæsningen over *Sophoclis Tragedier*, og i denne Vinter forklaret hans *Antigone*. 3) En *Time om Ugen* examinando igientaget samme *Antigone*.

I andre Arbejder har han ingen Deel taget, undtagen at han til sine Forelæsninger har besørget et *Aftryk af Sophoclis Tragedier* efter den brunkiste Text, med de fleste af *Brunks* og nogle faa af sine egne *Anmærkninger*.

Hr. Prof. Cold har holdt og tilendebragt de af ham anmeldte tvende Forelæsninger, nemlig en offentlig over den danske og norske *Personers Ret*, og en privat, hvori han eregetisk har giennemgaaet *D. Lovs 5 — 14. N. 2. 13 Capitel*.

Desuden har han privatim og privatissime læst 1) over de nyere danske og norske *Loves Grundsaetninger* 2) over *Naturretten*.

Hr. Prof. Ebert har ingen Løn som Professor, og er altsaa i denne *Qualitet* ikke forbunden at holde Forelæsninger. Som *Bibliothekarius* ved *Universitetets Bibliothek* tilholder *Universitetets nyeste Fundation* ham, i visse *Timer om Ugen* at give *Studios* *Anvisning* til at *kiende* og *rigtig* at *kunne*

bedømme *Bøger* og *Haandskrifter*. Han har derfor ogsaa tilbudet sig at *vilde læse* to *Timer om Ugen* over *Heurnanni via ad historiam literariam*, som han haabede at *kunne fuldbringe* i eet *Aar*; men *Mangel* paa *Tilhørere* har gjort hans *Tilbud frugtesløst*.

Uf andre lærde Arbejder har han ikke taget Deel i andre, end den danske *Ordbog*, som udgives under *Ovsigt* af *Videnskabernes Selskab*, og hvis *Udsærdigelse* han *forestaaer*.

Hr. Prof. Schou begyndte som *Magister* *legens* at holde *Forelæsninger* saavel over *Somers Odyssee*, som over *Pindars Olympiske Oder*; men blev hindret fra at fortsætte dem, da han ved *Nyeaar* blev ansat hos *Hans Høihed Prinds Christian*.

Uf hans lærde Arbejder er i denne *Tid trykt* *Jo. Lydus Peri μνημων* og *Peri σεσημων* (et *Anecdoton*), som kommer ud i *Begyndelsen* af denne *Sommer*. Ligeledes den første Deel af *Stobæi Sermones*. Begge i *Leipzig*, paa den *Weidmanske Boghandlings* *Bekostning*.

Hr. Prof. Sumars har flistevis forklaret *Reglerne* i det *franske Sprog*, og *Racine's Tragedier*. I andre *Timer* har han anført sine *Tilhørere* til at *skrive* og *tale* det *franske Sprog*; ogsaa rettet deres *indleverede Forsøg* idette *Sprog*, og gjort dem *bekjendte* med de *beste franske Skribenter*.

I hans *Frihedstimer* har han arbeidet paa en *Samling* af *Fabler*, som han agter at udgive, naar hans *Forretninger* tillade ham det. En *Prøve* deraf er indrykket i den *danske Tilskuer*.

Hr. *Magister Kiærulff* har holdet de af ham anmeldte *Forelæsninger* over de *græske Fristaters Historie* og *Sorfarming*.

Nogle enkelte *Numere* i den *danske Tilskuer* ere af ham.

Hr. Prof. Bang har holdet de i Lectionsfortegnelsen anførte Forelæsninger.

Forresten vedbliver han, som han nu i 11 Aar har gjort, at uddrage Mærkværdighederne af Dagbogen over de medicinske Syge i Friderichs Hospital, forsyner dette Udtog med Anmærkninger, og lader det trykke i det Kiøbenhavnske medicinske Selskabs Acta, under Titel af: *Selecta Diarii Nosocomii Fridericiani*.

Hr. Prof. Riisbrigh har holdet og tilendebragt de anmeldte Forelæsninger, undtagen de over den Kantiske Kritik, hvilke han endnu holder og i næste Halvaar forsætter. — Foruden disse Forelæsninger har han ogsaa i Vinter privatim læst over Logiken og bragt samme til Ende.

I det øvrige har han taget Deel i de Arbejder, som ere forefaldne ved Skolecommissionen, hvoraf han er Medlem.

Hr. Prof. Gamborg har læst offentlig over Naturretten, og privat over Moralen.

Hr. Etatsraad og Prof. Saxtorph har læst offentlig for Jordemødrene fra IX-X, og fuldendt en Cursus saavel over den theoretiske som practiske Deel af Fødselsvidensskaben, efter det nyeste Udtog af Fødselsvidensskaben, udgivet 1790. — Privat har han fra IV-V holdt en vidtløftigere Cursus over Fødselsbielpen for Studiosis Medicinæ og Chirurgiæ; og privatistime visse Dage om Ugen tvende Collegier over Operationerne i samme Videnskab, deels for de her studerende Studiosis Medicinæ og Chirurgiæ, deels for 4 fremmede Doctores Medicinæ. Alle disse Collegier ere tilendebragte.

I det Kongelige Videnskabers Selskab har han oplæst en Afhandling om tvende Børn som ere fødte

uden Bedækninger paa Underlivet. Ligeledes i det Kongelige medicinske Selskab en Afhandling: de Placenta uterina trilobata. Videre har han udgivet et kort Indhold af det nyeste Udtog af Fødselsvidensskaben for Jordemødre.

Hr. Prof. v. Eggers har læst over den Romerske Ret.

Al Skrifter har han udgivet 1) Maanedsskriftet *Deutsches Magazin*, som udkommer hos Hammerich i Altona, og hvori ogsaa for afvigte Halvaar findes nogle Afhandlinger af ham selv. 2) Har han ladet trykke omtrent den halve Deel af et Compendium over den romerske Ret paa Latin, som arkeviis er bleven uddeelt iblandt hans Tilhørere. 3) Har han skrevet en Deel Recensioner i det juridiske og politiske Sag i de Kiøbenhavnske Lærde Estertninger.

Hr. Prof. Horneman har læst alle i Lectionsfortegnelsen anmeldte Forelæsninger. Desforuden over de ældste Fragmenter og poetiske Stykker i første Mose Bog.

Al Skrifter har han udgivet Forklaring over den 3die og 4de Bog af Davids Psalmer; og havt Deel i et Selskabs Øvelser som samles i hans Huus, reciterer og bedømmer de af dets Medlemmer udarbejdede Taler, Afhandlinger og Prækenes, ogsaa giennemgaar en Ode af Horats, et Stykke af Esaias m. v.

Hr. Prof. Nasheim har foredraget Sygdomslæren offentlig for Studiosis Medicinæ & Chirurgiæ efter Gaubii Institutiones Pathologiae Medicinales, og bragt dette Collegium til Ende i April Maaned.

Som Vicarius Senioris har han læst Experimentalphysiken efter Hr. Prof. Krakensteins Sy-

flem, og udført Læren om de physiske Legemers almindelige Egenskaber, tillige med den atmosfæriske Lufts og de øvrige bekjendte Luftarters specielle Physik. — Dette Collegium over Experimentalphysiken har han ogsaa læst privatisme.

Af andre Arbejder har han i Vinter i det Kongelige Kjøbenhavnske medicinske Selskab forelæst en Afhandling de usu pathologico-therapeutico theoriæ evaporationum physicæ. Desuden har han i sine offentlige pathologiske Forelæsninger søgt at giøre de Studerende bekjendt med de nyeste physiologiske Theorier, og til den Ende for hvert pathologisk Kapitel afhandlet det der henhørende physiologiske.

Hr. Justitsraad og Prof. Bugge har af Mangel paa Tilhørere ikke kunnet holde de i Lectionsfortegnelsen anmeldte offentlige Forelæsninger. — Privatim har han læst over de optiske Videnskaber, den spheriske og theoretiske Astronomie, samt den mathematiske Geographie, og privatissime 1) over Mechanik, Statik, Aerometrie, Hydrostatik og Hydraulik, for adskillige Landofficerer samt Studerende og andre Liebhabere; 2) over Experimentalphysiken, efter Erleben, for adskillige Officerer af Artilleriet, samt Studerende og andre; 3) over Experimentalphysiken efter Erleben, for den ældste af de unge Grever Reventlou; 4) for adskillige Søofficerer og Cadetter over Mechanik, Hydrostatik og Aerometrie.

I det Kongelige Videnskabers Selskab har han forelæst tvende Afhandlinger: den første om den rette geographiske Beliggenhed af Anholt efter Længde og Brede; hvorved er bleven bevist en for alle Søfarende vigtig Sætning, at Anholt i alle hidtil udfomne Søforter ligger over een Mil for meget østlig. Den anden Afhandling indeholder adskillige Prøver, foretagne paa Observatorium over

et Hr. Stiftamtmand Brev Knuth tilhørende Søuhr eller Chronometer. I samme Afhandling blev ligeledes fremlagte adskillige med dette Chronometer anstillede Observationer i Sommeren 1792 paa adskillige Steder i Siælland til Længdens Bestemmelse, hvorved blev bevist, at man med saa gode Uhre til Lands kan bestemme Længden med en høj Grad af Nøjagtighed.

Han arbejder paa en mathematisk Lærebog i 2 Dele, hvoraf den første Deel kommer ud i Sommer.

Hr. Prof. Wolf har holdet 1) de anmeldte offentlige Forelæsninger over Arithmetik og Algebra; 2) de private over den theoretiske Geometrie og den plane Trigonometrie. Privatisme har han givet Underviisning saavel i den elementaire som høiere Mathematik, samt i de mekaniske Videnskaber.

Forresten har han begyndt et Arbejde, som saavel formedelt Arbeidets egen Natur, som hans indskrænkede Tid vil medtage flere Aar; nemlig at beregne de naturlige eller hyperboliske Logarithmer til Printallene over 10000, hvor Wolfram har sluppet. Det er hans Agt, at levere dem indtil 100000 med 30 Decimalsifer.

Hr. Conferenceraad og Prof. Kottbøll begyndte selv sine anatomiske og physiologiske Forelæsninger, men var formedelt sin vedvarende Sygdom efter Nyeaar nødt til at lade dem fortsætte af Professor Hr. Dr. M. Horrebow.

Hans andre literariske Arbejder ere endnu ikke bragte saa vidt, at de kunne udgives, men skulle til sin Tid blive bekjendtgjorte.

Hr. Prof. Tode har af Mangel paa Tider, hvoraf det chirurgiske Academi lader ham ifkun een frie, allene læst den halve *praxis clinica* ud. Privatim har han tilendebragt den halve *medicina forensis* for Jurister.

Hans andre litterariske Arbejder i dette Halvaar have været 1) den anden Deel om den Konst at skrive Recepter; 2) Medicinalbladene ere sluttede, men fortsattes med det første. 3) I Iris skriver han den critiskanalytiske Artikel, og endeel bellettristiske.

Hr. Prof. Nic. Christ. Kall har i Stedet for de i Lectionsfortegnelsen anmeldte Forelæsninger over det arabiske Sprog, som ikke ere blevne begierede, holdt efter sine Tilhøreres Forlangende et Examinatorium over de smaae Propheter, som ikke var ankyndiget.

Hr. Prof. Moldenhawer har holdt alle de i Lections-cataloget anmeldte Forelæsninger. Offentlig har han holdt Disputerepvelser og privatissime et Examinatorium over Dogmatik og *historia dogmarum*; desuden læst over den theologiske Moral og over Pauli mindre Breve.

De Timer, som bleve ham tilovers fra de Pligter der paaligge ham som Professor og Bibliothekar, eller i andre Henseender, har han anvendt deels paa at skaffe Bidrag til den critiske Udgave af den alexandriniske Oversættelse af det gamle Testament, som foranstalttes af Dr. Solmes i Orford, deels paa at fuldende Beskrivelsen over sin lærde Udenlandsreise.

Hr. Justiceraad og Prof. Callisen har læst over de chirurgiske Operationer i Forbindelse med den anatomiske Beskrivelse af Delene.

I det nu trykte fjerde Bind af Videnskabernes Selskabs Skrifter findes en Afhandling af ham over den animaliske Varmes bestandige Tab og Frembringelse i det dyriske Legeme.

I det 3die Bind af Acta Societatis Regiæ Medicæ Havniensis ere tvende Afhandlinger af ham: 1) *Observata quædam circa epidemiam bilioso-ner-*

vosa putridam inter nautas classis Regiæ Daniæ a. 1789 & 90. 2) *Commentatio de fatis atque cautelis injectionis cavitatis tympani per processum mastoideum.*

Som Midlem af det chirurgiske Academie har han havt Medopsyn over de samme Steds indførte Loveller.

Hr. Magister Velshausen har fortsat Forklaringen over den Kantiske Kritik.

Udgiivet har han en Disputats: *De usu rationis in religione revelata*, og nogle Afhandlinger i *Deutsches Magazin*.

Hr. Adjunct Zurtinger har holdt sine offentlige Forelæsninger over Naturens Ret. De private over den danske Criminal-Ret ere af Mangel paa Tilhørere ikke kommen i Stand. Derimod har han med en Deel unge Lovkyndighedens Dyrkere gienemgaaet snart en, snart en anden Deel af de til Lovkyndigheden hørende Videnskaber.

Magister Torkel Baden begyndte tvende Collegier i November, hvormed han dog ophørte til Nyeaar, deels af Mangel paa Tilhørere, deels fordi et Privatissimum som han til samme Tid havde paataget sig, krævede al hans Tid: det ene over Seneca's Hippolytus, som sammenlignedes med Euripides' og Racine's Stykker af lignende Indhold, hvormed han bragte det til Slutningen af den tredie Act: Det andet over udvalgte Capitler af Ernest's *Archæologie*.

Privatissimum holdtes for Greverne Dannestiold og Schack over Billedhuggerkonstens, Maleriets og Architecturens Tilstand hos de Gamle og Nye. Det var Grevernes Hovedsag, at fiende Hovedværkerne i enhver af disse Konster, og ved Mesterstykkernes Betragtning at stærpe Diet, op-

vække Gælsen, og danne Smagen paa Konsten. Det Historiske anstaae han derfor aldeles som en Bisag, som høist sparsomt anbragtes, og ikkun ved Leilighed indstrøedes. Ved at gaae frem paa denne Maade, fandt han intet som han kunde lægge til Grund for sit Foredrag, da Compendierne mere beskæftige sig med Konstnernes og Kunstværkernes Historie, end Væsen og Indhold, og mere ere bestemte for Lærde, end Elskere af Konsten. Han fulgte altsaa sin egen Plan. Moritz's Götterlehre, som behandler Mythologien rigtigst, det er, med Hensyn til Antiken, banede dem i Sculpturen bestandig Veien til Konststykkeernes Betragtning, for saavidt sammes Sujetter vare hentede af Fablen. Af denne Bog gjorde sig Tilhørerne Fablen bekendt i Forveien, og forberededes til at betragte Kunstværket, som da skede med saa meget større Lyst for dem og Tidsvinding for alle. Til at repeterere de hidindtil efter de bedste Kobberstik giennemgaaede Hovedværker i Sculpturen, gaves Leilighed i Konstacademiets Antik-Samling, som og hos Gybsformerne. Efter Billedhuggeriet fulgte Maleriets Historie og Tilstand hos de Nyere og Gamle. Begyndelsen skede med en udførlig Fremsettelse af det som udgjør det Væsentlige og Mechaniske ved Konsten. Derpaa fulgte de i enhver af de italienske Skoler berømte Malere med deres Mesterstykker. Deres Levnetsomstændigheder forudstikledes i mesteligste Korthed, da han engang for alle henviiste til de bekendte Levnetsbeskrivelser af Malerne. Enhver Mesters særegne Karakter, Fortrin eller Feil, samt Adskillelsesmærker, hvorved den ene kiendes fra den anden, indpræntedes ved forelagte Prøver af deres Arbejder. Saaledes ved Fremlæggelse af Værkerne selv at gjøre Malernes Fortienester bekvemlige, skulde have været ham en Umuelighed, hvis ikke Hr. Justitsraad Abildgaards Skionne og

udvalgte Samling af Kobberstik, der altid stod til hans Tjeneste, heri havde lettet ham en Deel af Umagen. Af nederlandske Malere kom i Timerne selv ikkun de i Betragtning, hvis Fortienester af Konsten ogsaa i Kobberet kan paaakionnes. De store Hob giemtes til vore Gallerier og Kabinetter, hvor den ønskeligste Leilighed gaves til i Originaler at forskaffe sig Kundskab om Nederländerne, Hollænderne, og de tydske Mestere. Det Kongelige Billedgallerie, og de store Privatsamlinger, som Hr. Konstforvalter Spengler, Hr. Professor Træskow og Hr. Justitsraad Bodendick besidde, og hvori disse Mænd med største Beredvillighed selv anviste, forskaffede den behageligste og frugtbareste Underholdning. Malerkonsten hos de Gamle berortes ikkun, og blot med Hensyn til de fra Alderdommen i Italien tilbageblevne græske og romerske Malerier, hvoraf Hovedstykkerne forelagdes, hvis Værdie nu, i Sammenligning med de nyere Tiders Værker i Maleriet, som Tilhørerne i Forveien kiendte, saa meget lettere maatte fa'de i Dine. De forskellige Arter af Malerie, Kobberstikkonstens Historie m. m. fulgte tilsidst. For at faae Begrebet om Konstens Udførelse og det Mechaniske derved, som ved Fortælling og Beskrivelse høist usfuldstændig erlanges, besøgte Maleracademiet i Læretimerne, og Konstnernes Værksteder flittigen. I Architecturen gif han saaledes frem. Først fortaltes og beskrevs det Practiske derved og vises i Exempler, tagne af de Værker, hvori de Gamles Bygninger have i Kobber. Siden fremlagdes Bygningerne selv, hvis Lemmer de hidtil kiendte, for Dine. Da det er af Bigtighed at kiende Konst-Epokerne i den gamle Architectur, men ingen hidtildags har leveret sammes Historie fuldstændig, saa fulgte han i den græske Architectur de Epoker, som le Roy har søgt at fastsætte, og udfyldte hans Mangler ved

Hielp af de øvrige architectoniske Værker, hvormed han i Overfladighed understøttedes fra de offentlige Bibliotheker. Den romerske Architectur foredroges paa samme Maade, men med mindre Vanskelighed ved Hielp af de dertil hørende ypperlige Værker; hvorpaa vere Bibliotheker ligesaa lidet have Mangel: saa at den, der vilde studere Antikken, eller forberede sig til en Reise til Rom, ikke behøvede, som mange troe, at gaae til Göttingen for at finde Bøger: quod quæris, hic est. Endelig det som hidindtil var giennemgaaet, anvendtes paa Messerskykker i den nyere Byggaingskonst. — Med de antike og moderne Kaarne Steenes Betragtning i det Lippertske Dactylotek, som han af Hr. Professor Riisbrighs Godhed havde til Kaans, endtes disse Forelæsninger; hvori mere herskede Conversations Tonea, end Cathedral-Foredraget.

Hr. Prof. Wøldike har læst de i Lectionsfortegnelsen anmeldte Forelæsninger.

Af andre lærde Arbejder har han ikke taget Deel i andre, end dem, hans Embede som Secretarius Consistorii paalægger ham; i hvilken Anledning han har skrevet tvende Programmata, det ene om adskillige Theorier om Synet, det andet som indeholder Esterretninger om Chervin's og Gardiner's, især Hutton's mathematiske Tabeller.

Prof. Baden har i Stedet for Marcial's Epigrammata, som ikke ere forlangte, læst offentlig over Cicero's Taler pro lege Manilia og pro Milone, privat har han forklaret Horatii Sermones, og privatistime holdt practiske Øvelser i den latinske Stil.

Af litterariske Arbejder har han i Vinter samlet sine i en Tid af 30 Aar efterhaanden udgivne latinske Indbydelsesskrifter og Taler, og udgivet under Titel:

Opuscula latina. Desuden har han arbejdet paa den anden Deel af Horat's samtlige Værker, som er begyndt at trykke paa. Ikke at tale om de Forretninger, der paaligge ham som Medlem af Etalecommissionskonen, og Secretair i de skønne Videnskabers Selskab.

VII.

Om Universitetets Bibliothek,

meddeelt af Hr. Professor C l e r t.

Det Kongelige Universitets Bibliotheks første Etablering var i Helligaasens Kloster, hvorfra det blev henflyttet til Studiigaarden, og endelig til dets nu værende Bogsal, som er anlagt oven over Hvalvingerne i Trinitatis Kirke, hvilken Sal blev i Kong Friderich den Tredies og Kronprinds Christians høie Nærverelse indviet ved en latinsk Oration af Prof. Theol. Dr. Thomas Bang den 7 Julii 1657, som var just tiue Aars Dagen efter, at den første Grund til Kirken og Læsestuen var lagt af Kong Christian den Fjerde. Dette offentlige Bibliotheks første Bibliothecarius var ovennævnte Prof. Thomas Bang, og dets Under-Bibliothecarius Mag. Ved. Nic. Mahrn. Dette Bibliothek bestod for Stadens Jdebrand 1728, hvori det ganske blev ødelagt, af en stor Mængde Bøger, saa og særdeles rare Manuscripter, især om Fædernelandets Historie, som meest vare samlede af Forrøinger dertil. Thi foruden de tvende Kongelige Donat over af Bøger, som steede af Kong Christian IV. Aar 1603, og af Kong Friderich III. Aar 1657, var Universitetets Bibliothek forsynet med adskillige lærde Mænds private Bogsamlinger, som dertil vare stienkede, og stode forvarede i Bogskaab med enhver Donators Overskrift, saasom det Albertske Bibliothek, givet af

Universitetets første Vice-Canceker Prof. Med. Peder Albert Aar 1483; det Gelsrupske, givet af Prof. Log. Peder Gelsrup Aar 1566; det Lemvigske, givet af Prof. Med. Andreas Lemvig Aar 1603; det Brochmanske, givet af den Siøllandske Biskop Doct. Jesper Brochmann Aar 1654, og bestod af 3994 Bind; det tredobbelte Guirenske, nemlig eet givet af Doct. Med. Henrich Guiren Aar 1659, og bestod af 2042 Bind, over hvilket et Catalog er trykt og udgivet af Thom. Bartholin; det andet er givet af Thomas Guiren, og bestod af 1671 Bind, hvorover Cataloget er trykt 1675; det tredje er givet af Diderich Guiren Aar 1674, og bestod af 9000 Bind, hvorover Cataloget er trykt 1675; det Muhlske, givet af Professor Johan Jørgen Muhle Aar 1669, og bestod af 6808 Bind, hvorover et trykt Catalog af samme Aar; det Resenske, givet af Etatsraad og Præsident Peder Hansen Resen Aar 1685, og bestod af 4284 Bind, hvorover et trykt Catalog af samme Aar; og det Diderichsenske, givet af Cancellie-Secretair Hans Diderichsen Aar 1698. Man beregnede da Universitetets Bibliothek at have bestaaet af omtrent 35000 Bind foruden Manuskripter, hvilket alt i den ommeldte Ildbrand blev ødelagt. Da Bibliothek-Salen efter Branden var sat i Stand igien, bygdes to Rader Skabe med Døre af Messingtraads Sitterværk, hvori Bøgerne for Effertiden skulde henføres efter Videnskaberne, og i den øverste Ende eller Choret anbragdes Skabe, hvori Manuskripter skulde forvares, hvilket Chor blev indsluttet med en høj Skranke, der var forsynet med Laas og Luffe. I den Tilstand var Bibliothek-Salen indtil i Aaret 1776, da Skabene ikke kunde rumme flere Bøger, hvorfor de bleve nedrevne, og i deres Sted anbragte Krydsbøger med en Indretning under Binduerne til at hensætte Folianter af usædvanlig Størrelse, saa at Bibliotheket

nu kan rumme over tredobbelt saa mange Bøger som forhen. Ved Indgangen bleve og anbragte tvende Kamre, hvoraf det ene, som er bestemt til Læse-kammer, er forsynet med Kaffeovn til Bequemmelighed for de Studerende, som om Vinteren vil betjene sig af Bibliothekets Bøger paa Stedet: i samme Hensigt er der og anordnet, at der i Steden for de adspredte Læsetimer nemlig fra 8 til 10 Formiddag og fra 2 til 4 Eftermiddag skal være 4 samlede Timer nemlig fra October Maanedes Begyndelse til Martii Maanedes Ende fra 9 til 1 hver Dag, undtagen Fredagen og hellige Dage, da der ikke aabnes; derimod fra April Maanedes Begyndelse til September Maanedes Ende fra 9 til 1 Mandag, Tirsdag og Torisdag, men fra 3 til 7 Onsdag og Lørdag. De som efter Ildbranden have foræret Bøger til Universitetets Bibliothek, og hvis Donationer ere fordeelte blandt dets Bøger efter Videnskaberne, ere 1) Kong Christian VI., som forærede hertil et anseeligt Antal af kostbare Bøger. 2) Prof. Hist. Arnas Magnæus, som og har skienket en stor Deel Manuskripter ic., hvorom siden. 3) Mag. Christ. Falster, Rector ved den latinske Skole i Ribe, som gav sit hele Bibliothek hertil. 4) Geheimeraad Ivar Rosenkrantz, som skienkede nogle kostbare Bøger hertil, ligesom og 5) Biskop Joh. Drellund i Viborg, som og desuden i sit Testament forærede 6000 Rdlr, af hvis Renter aarligen skulde kjøbes Bøger til Universitetet. Disse Donationers Antal kan ikke nøie bestemmes, saasom ingen specielle Fortegnelse derover findes. 6) Conferentsraad Otto Frid. Müller har og i Aaret 1785 legeret hertil sit physiske Bibliothek, bestaaende af 1400 Bind, hvoriblandt de botaniske Bøger bleve af Rector Magnificus og Conferentsraad Rottbøll bortsolte til det botaniske Bibliothek paa Charlottenborg, Resten blev fordeelt blandt Universitetets Bibliothekets Bø-

ger. Nogle have og stienket Bøger hertil, hvis Donationer efter Givernes Villie skal staae for sig selv paa et særskilt Sted, saasom: 1) Prindsesse Charlotta Amalia, som foruden en Samling af tydske Psalmebøger og andre gudelige Sange, omtrent 200 i Tallet, hvilke staae i et Skab for sig selv, ogsaa har foræret nogle andre gode Bøger, der ere fordeelte i Bibliotheket. 2) Geheimeraad Frid. Kofsgaard, hvis trykte Bøger 1200 i Tallet staae i et Skab for sig selv. 3) Consul Liliendahl i Bourdeaux, hvis Samling af gode franske Bøger 757 i Tallet ogsaa staae for sig selv. 4) Statsminister Græve Otto Thott, Academiets Patron, har i Marts 1785 legret til Universitets Bibliothek 5000 Rdlr paa de Vilkaar, at Bøger derfor skulde kjøbes paa Hans Auction, og disse Bøger skulde ikke allene staae for sig selv, men endog ikke udlaanes til nogen uden for Bibliotheket. De derfor anskøbte Bøger belebe sig omtrent til 6500 Bind; og for at faae en særskilt Plads til denne betydelige Donation, er Skranken imellem Bibliotheket og Choret borttagen, og Reoler der anbragte. Universitets Bibliothekets trykte Bøger belebe sig nu omtrent til 60000 Bind; foruden et omtrent dobbelt saa stort Antal af Disputationer, som ere meest af theologisk og juridisk Indhold. De Sag, som i Bibliotheket ere bedst besatte, ere det Theologiske, Philologiske og Historiske. Angaaende de Manuskripter, som forefindes paa Universitets Bibliotheket, da ere de: 1) Bibliothekets egne Manuskripter, hvilke ere deels kjøbte, deels stienkede hertil, hvoriblandt regnes de Bartholiniske, som først bleve kjøbte, men siden blev Kjøbesummen efter nogle Aars Forløb stienket tilbage af Arvingerne; ligeledes og nogle gode Pergaments-Codices, stienkede af Stadtholderen i Norge, Geheimeraad Christian Rankow. Disse staae i et Skab for sig selv, og ere omtrent 300 i Tallet.

Dertil kan og henregnes de efter Conferentiraad Jo. Christ. Kall, Prof. Lingv. Orient., kjøbte orientalske Manuskripter, 264 i Tallet. 2) De af Geheimeraad Frid. Kofsgaard stienkede Manuskripter, som belebe sig til 534. 3) De Manuskripter, som have tilhørt Jo. Alb. Fabricius, af hvis trykte Catalogs anden Deel deres Beskaffenhed erfares; deres Antal er 440. 4) Den ypperlige Samling af Codices og Manuskripter, især den gamle nordiske Historie angaaende, som Prof. Arnas Magnæus stienkede hertil, hvis Antal er 1550. De fleste af disse Manuskripter ere Islandiske; og til sammes Udgivelse ved Trykken legerede han en Capital af 13000 Rdlr, hvoraf Renterne ere bestemte til nogle islandiske Studenteres Belønning, for at afsopiere og udarbejde af denne uskattede Samling, hvad som i de nordiske Rigers Historie kan tiene til Oplysning, deels og til at lade trykke aarligen noget af det mærkværdigste. Antallet paa alle Manuskripterne er da i alt omtrent 3088. Deuden stienkede Prof. Arnas Magnæus hertil et meget stort Antal af Diplomata, saavel Danske, som Norske og Islandiske. En Deel deraf er udgivet i et Skrift: *Diplomatarium Arna-Magnæanum*, &c. edid. G. J. Thorkelin, Hafn. 1786. II Voll. 4to. Af de magnæiske Manuskripter, som ved Trykken udgives paa Legatets Beføjning under Opsigt af en Comission, ere udfomne følgende: 1) *Knytlinga Saga*, som begyndtes af Etatsraad og Prof. Græce Lingv. Joh. Gram, og tryktes hos den ældre Jo. Jürgen Höpffner in Folio, men Barket blev ei fuldført, dog fattes ikke mere end det sidste Blad og Fortællingen. Der ere neppe 30 Exemplarer deraf i Behold, men ventes at blive med første paa ny udgiven. 2) *Kristni Saga*. Hafn. 1773. 8vo. 3) *Gunnlaugi Ormstunga Saga* ib. 1775. 4to. 4) *Jus Eccles. vetus Islandiæ*. ib. eod. 8vo. 5) *Jus Eccles. novum*

Islandia. b. 1777. 8vo. 6) Hungurvaka Pals Biskups Saga, og Patr af Thorvaldi Vidförla. ib. 1779. 8vo. 7) Vafthrudnis Mál, Ode Eddica ib. 1779. 4to. Dertil kan og henføres 8) Snorre Sturlesens Heimskringla, udgiven ved Justitsraaderne Schönning og Thoracius. ib. 1777, 1q. fol. paa Arveprinds Friderichs Bekostning, og 9) den jodffe Lov, udgiven af Conferentsraad og P. of. Juris, P. Kofod Ancher. ib. 1783. 4to. paa egen Bekostning. Det botaniske Bibliothek, som er givet af Kong Friderich V., har først været paa Charlottenborg under Prof. Oeder og Ascanius, dernæst i Aaret 1771 blev det skienket til Universitetet, da Prof. Brännich modtog de til Naturhistorien henhørende Bøger, som endnu staae ved Naturhistoriet paa Studie Gaarden; de botaniske Bøger bleve satte paa Universitets Bibliotheket, indtil de i Aaret 1781 efter Ansøgning af Conferentsraad og Prof. M. d. r. Kottbøl Friis, bleve igien hensatte paa Charlottenborg ved den botaniske Have. Dette Bibliotheks Antal er om trent 2000 Bind. Skiont disse Bøger ere hensatte paa de Steder, hvor de beqvemmeligt kan være til Brug, tilhøre de dog Universitets Bibliotheket, og saavel som dette staae under Consistorii Opsyn og Ansvar, hvorfør og koiagtige Fortegnelse derover burde være saavel i Consistorio som ved Universitets Bibliotheket, hvilket endnu ikke er sket. I Følge en Kongelig Forordning af 1732 skal enhver Bogtrykker i Danmark og Norge, under 10 Rdlr Straf for hvert Alpha bet, levere 4 Exemplarer af alt, hvad han trykker, til det Kongelige Bibliothek; deraf fik Universitets Bibliotheket 1 Exemplar. Men da det dermed gif meget uordentlig, og Universitets Bibliotheket fik lidet eller intet, blev ved et Rescript af Aar 1754 anordnet, at enhver Bogtrykker skulde hertil levere 1 og til det Kongelige Bibliothek 3 Exempla-

rer af Alt; undtagen Ugeblade eller Aviser og gemene Gadeviser. Eiden da adskillige Bogtrykkere og Forlæggere sandt paa at udelade Bogtrykkerens Navne og allene satte Forlæggerens Navne paa Skrifter, og naar man da seled til Forlæggerne derom, saa enten kunde eller vilde de ikke angive Bogtrykkerens Navne, saa at man ikke kunde faae at vide, hos hvem man skulde søge sin Regres for de udeblevne Skrifter, hvorved saavel det Kongelige som Universitets Bibliotheket tabde; saa blev i Aaret 1783 ved en Forordning blandt andet fastsat, at ingen Bogtrykker maatte trykke noget Skrift uden at sætte sit Navn derpaa, samt at til det Kongelige Bibliothek skulde i Steden for 3 ikkun leveres 2 Exemplarer og det paa Skrivpapiir. Disse Kongelige Anordninger staae i nøie Forbindelse med hver andre, og den ene ophæver ikke den anden, men indeholde allene nsiere Bestemmelser i een eller anden Henseende. Universitets Bibliothekets Fond er samlet af de Capitaler, som private Folk dertil have skienket, hvoraf Biskop Trellunds er den vigtigste, da han dertil testamenterede 6000 Rdlr; ligesaa hører herhen 500 Rdlr, som blev skienket af Etatsraadinde Bartholn. Desuden haver Bibliotheket visse aarlige Indkomster, som ved Kongelig Anordning ere samme tillagte, nemlig af hver Student, naar han indskrives ved Universitetet, og naar han sitter sig til Examen, hvilket hvert Aar kan udgaae omtrent 100 Rdlr; ligesaa af den saa kaldte Studii Skat saae Bibliotheket 300 Rdlr aarligen. Af disse Indkomster og ovenansorte Donationer har det nu samlet sig en Capital af 10800 Rdlr, hvis aarlige Renter anvendes til at kobe Bøger for og vedligeholde Bibliotheket, til Bøgers Indbinding, Brænde &c. Bibliothecarii aarlig Løn er 129 Rdlr nogle Mark og Skilling, som er Renten af nogle Capitaler, hvilke private Mænd dertil have lege-

ret; den aarlige Huusleie er 14 Rdlr; Jordskold af en Gaard i Kiøbenhavn 2 Rdlr, og af 3 Gaarde i Røstilde 2 Rdlr 2 Mk 12 ß, hvoraf svares til Rector Skole sammesteds 1 Rdlr 5 Mk. Desuden af en Jord i Storehelldinge 8 Td. Byg efter Capitelstarten; af en falkeds Jord sammesteds 9 Skpr. Byg; af en Bonde i Orsted 8 Tdr. Byg, og desuden 2 Læs Høe, hvilke betales med 3 Rdlr 2 Mk. Af en Bonde i Lyngerup 12 Rdlr modereret Afgift; af Stamhuset Møerup for Overladelse af en halv Bondegaard i Bringsstrup 6 Tdr. Byg, 2 Tdr. Havre og 1 Rdlr; af en øde Jord i Lisratved 1 Rdlr 2 Mk aarligen. Disse Indkomster tilsammen beregnede udgiore i de dyre Aar, naar Capitelstarten er hoi, noget over 200 Rdlr, men i de lette Aar noget derunder. Deraf svares aarligen 5 Rdlr 1 Mk 8 ß i pro Cento Skat af Jordegods. Da Universitetet ved at bortforpagte det Privilegium at trykke Almanacker fik en aarlig Indkomst af over 1000 Rdlr, saa blev Bibliothecario tillagt 200 Rdlr, og Samulo Bibliothecæ 100 Rdlr aarligen; thi tilforn havde Samulus Bibliothecæ kun 100 Rdlr aarligen. Siden har sal. Bræd Lito Thott skienket en Capital til Universitetet, hvoraf Bibliothecarius nyder 100 Rdlr og Samulus 50 Rdlr aarligen. Ved Bøgers Indkjøb til Universitetets Bibliothek forholdes nu saaledes: Kiøbet approberes af Consistorio og besættes af Bibliothecario, som strax aflærer Bøgerne paa Bibliotheket, dernæst, naar Regningen indkommer, attesteres derpaa af Samulo Bibliothecæ, at de anførte Bøger ere rigtig og opleverede og af ham modtagne, Regningens Rigtighed bevidnes af Bibliothecario, hvorpaa Rector Magnificus anviser den til Udbetaling, da Vedkommende selv modtage Betalingen imod Quittering hos Consistorii Guldmægter, Cancelliraad Ræsted.

VIII.

Vigtige danske Skrifter.

Johan Clemens Tode's samlede danske Skrifter.
Første Deel. Kiøbenhavn 1793 paa Poulsens Forlag, trykt hos Mathias Seest.

Hr. Prof. Tode's Fortjenester som dansk Skribent, saavel i Poesi som Prosa, ere afgjorte; og disse Fortjenester ere saa meget større, som det danske ikke er hans Moderemaal, og han tillige med dette for ham fremmede Sprog har stedse skrevet meget i det Tydske, ogsaa, især efter sin Ansættelse som Lærer ved Universitetet, meget i det Latinske. Da hans poetiske Arbejder have været adspredte i adskillige periodiske Skrifter og Kløveblade, saa kan en Samling deraf ikke andet end være Publicum, hvis Andlingskribent han stedse har været, velkommen; allerhøist da han ikke, efter andre nydede Skribenters Exempel, har ladet alting blive, som det først kom fra hans Haand, men gjort et Valg, rettet og forbedret eller og ubeladt alt hvad han ikke fandt værdigt at forelægges Publicum anden Gang.

Denne første Deel indeholder Fabler og Fortællinger, hvoriblandt Forfatteren forsikrer, at mere end tre fjerdedele ere ganske nye. Han adskiller sine Fabler og Fortællinger i tvende Klasser, den første bestemt for unge Læsere, den anden for Læsere af moden Alder. Begge Klasser adskille sig mærkeligen: de af den sidste ere kortere og muntre, Spøgen mindre tilbageholden, Saitet finere og skarper: de første snaksommere, alvorligere, og Moralen udførligere. De første ere tilskrevne Hans Høihed Prinds Christian Friderich i en nydelig Fiction: Bixnen og de unge Dyr. — Naar Forf. her S. X kalder Prindsen Syrsternes Kne-

sætning, saa maas man vel ikkun tænke sig derved det almindelige Begreb af Yndling, som ligger i Ordet, men ikke det som vore Forfædre tænkte sig derved, da en Anætsætning eller Skjodsætning var hos dem en udkaaren Søn, et fremmet Barn antaget til Opdragelse som eget Barn. — Man kiender Forf. magelose Gave til at samle Blomster paa den tørreste Grund, at finde Lighed imellem de uligste Ting, og at slaas sine Læsere med de meest uventede Billeder. En Dreng griber efter modne Hyben, hedder hos ham:

En Sukeroversk Haand han drev
I Kiorneklosteret, ser rode Moe at gribe.

Om to skænderiske Kvindetunger hedder det:

Ah! Dogler havde ingen Mage til
To bifste Truentimmers Orgelspil,
Hvor tirret Jalouise er Balgetræder.

De smaa Grene i en Hasselbust ere Kiærpe-Land-
datter, Hyrden er en Saarebiskop, en smuk Fod,
et sødtrundet Godthaabsforbjerg. Som et Ex.
paa Forf. Lykke i at male og at stille Tingene nær-
værende for Læserens Indbildningskraft, vil jeg
ikkun anføre følgende Sted:

Saa seer man tit, Naturens Indigheder
Paa flydende Krystal livagtig tegned' er'.
Den grønne Bredde hist dort Die leder,
Her følger det med høie Trær;
Der seer det Skyerne paa Bunden,
Og der en Sol af Jordens Skjod oprunden.
Men dette smukke Syn, Naturen maait paa Vand,
En liden Steen misstabe kan.
Den Speilet i en Hvirvel hæver,
Concentrisk Bolge, efter Bolge bæver,
Kreds avler Kreds, Ring driver Ring,
Og Skilberiet fulper langt omkring.
Hvert Billede de flade Krøller bryde,
Og Sol og Trær og Sky'r og Bredde sammensinde.

Endogsaa gemene og daglig forekommende Ting veed
Forf. at hæve ved poetiske Beskrivelser: jeg vil ikkun
henvise til hans Beskrivelse paa at ville Læser S. 86.
Nu de mange lykkelige og kraftfulde Sammensæ-
tninger af Ord: Iortiaadre, Iorbedybbede Auc-
torer, den svingsvangre Pen (om en Haand med
mange Sving), og flere: saa at Forf. ikke alene
skriver vort Sprog godt, men kan endog ansees som
dets Beriger og Forbedrer. Deslommere fortjener
han Overbærelse for nogle Ansødelser imod Spro-
gets Grammatik og Syntax, som han, uagtet denne
Styrke i Sproget, dog nu og da gjør sig skyldig i,
og som det er nesten umueligt for en Fremmed ganske
at vogte sig for. Derhen hører Feiltagelse af den
rette Artikel: en Folg. Skab, et Drken; Feiltagelse
af det rette Ord: Lyven skulde hiem, for Ku-
lede; Feiltagelse af den rette Form: han blev bort
for borte; med Rod og Tap for Teppe; halv-
tydske Ord: Udvalg for Valg; heel tydske: for-
trække for drage bort; urigtige Constructioner:
om hvorledes jeg har stræbt at gjøre Gavn; lære
kiende, ligesaa lært Nationen bedre at kiende
for lært at kiende Nationen bedre. — Jeg skulde
ikke crindret dette ved en mindre yndet Skribent,
som ikke kan holde os skadesløs for disse smaae
Feil med langt større Galdkommenheder.

Sortalen indeholder Forf. Levnetsløb, hvoraf
jeg ikkun vil bemærke, at det første danske Skrift,
Hr. T. sik sat paa, var Saltensanden, altsaa en
Oversættelse af en fransk Bog, hvis satiriske Vand
han beklager er foren i ham, og endnu ikke ganske
uddreven. "Hvorfor, o Skiebne! (udraaber han)
kom Taarepærsern ikke søst i mine Hænder!.."

Samlingen er prydet med Forfatterens vel-
trufne Billeder.

Xenophons Sokratiske Mærkværdigheder, efter den græske Original ved J. Bloch, Doctor Philosophie og Sognepræst til Bierbye og Mørke Menigheder i Sieland. Kjøbenhavn 1792, trykt hos Hofbogtrykker N. Møller og Søn.

Dette er det tredie Skrift af denne de græske Musers Yndling, vi nu kunne rose os af at eie paa dansk. For nesten 30 siden, det er, i Sprogets og den gode Smags første Morgenrøde, vovede jeg mig til Cypripædien. Kort Tid derefter fik vi Agisilaus fra sal. Mag. Zanefeldt, femte Lectie, Hører i Roeskilde Skole; og her have vi nu hans Sokratiske Mærkværdigheder, eller (som Hr. B. erindrer, de rettere burde kaldes) hans Beretninger om Sokrates, fra en Mand, som ved Kyndighed i det græske Sprog har gjort sig bekendt fra sin første academiske Ungdom af, og som havde Fordele af et nesten indtil Guldkommenhed dyrket Møderisprog frem for sine Forgængere. Dette Xenophontiske Skrift var det, den store Benjamin Franklin i sin Ungdom studerede (som han fortæller os i sin Ungdoms Historie), for deraf at lære den sokratiske Maade at disputere paa, og at vænne sig fra sin trodsige Modsigelse: and i selskabelige Discussioner. — Hr. Mag. Bloch havde begyndt dette Arbejde allerede for nogle Aar siden, men en mellemkommende Udenlandsreise hindrede Trykningens Fortsættelse, som allerede var begyndt. Arbejdet har ikke tabt ved dette Ophold. Forfatteren har imidlertid ikke alene vundet større Fortroelighed med Grækernes Messerværker, og forfinet sin Smag ved udenlandsk Cultur; men ogsaa haft Leilighed at sammenligne sin Auctors Text med adskillige gode Haandskrifter i Paris, hvoriblandt han især roser et paa det forrige Kongel. store Bibliothek, paa Pergament, hvilket han holder for at være fra det 14de

Aarhundrede, og som havde mange ret vigtige Variationer, hvorefter han ogsaa tildeels har rettet og oversat Texten. Disse Variationer lover han med det første at udgive, som et Bidrag til en nyere Udgave af dette Alderdommens skionne Værk.

Om Oversættelsen taler jeg derfor intet. Den lader sig saa godt læse, som det bør forlanges af en Oversættelse, der ikke skal gandske fornægte sin Originals Aand, og de Tiders og det Sprogs Character, hvori Originalen er skrevet. Hist og her findes Anmærkninger, som tiene deels til at giøre Rede for Oversættelsen, deels til at oplyse Indholdet af Grækernes Sæder og Skikke (ved hvilken Leilighed nu og da kastes et Lys paa nogle det Nye Testaments Steder); undertiden indeholde en critisk Conjectur til Textens Forbedring. Saaledes foreslaaer han 2 B. 3 Cap. i Stedet for *προς την φύσιν ταυτην* at læse enten *αυτην*, hvilket han forklarer, af Naturen selv (naar han var den yngre Broder) eller for *φυσιν* at læse *Φιλαν*. Denne sidste Læsemaade har allerede Stobæus, og andre have foreslaget at læse *χρησιν*. — Samme B. 6 Cap, hvor der tales om Maaden at skaffe sig Venner paa, og siges: at de ikke kan opjages som Harer, eller fanges i Snarer som Fugle, *ουδε βιζωσπερ οι εχθροι*, heller ikke tvinges med Magt som Giender, har Commentatorerne forarget sig over dette sidste Udtryk, hvorved Billedet som er taget af Dyrs Fangst, forstyrres, og Allegorien afbrydes; og man har foreslaget forskellige Forandringer. Hr. B. vilde læse for *οι εχθροι*, *οι εχθροι*, Fjæne; men hvad skal man saa gjøre af *βιζω*? ogsaa dette Ord vilde han have ombyttet med et andet s. *Ex σιωπῃ*, Taden. Men denne Forandring forekommer mig dog for voldsom.

Foran Oversættelsen staaer en Afhandling paa 4 Ark af Oversætteren selv, om Sokrates' Levnet,

Karakter og Philosophie, som er fremet i en meget god Smag og et skönt Sprog. For at give en Prøve paa Forf. Foredrag, vil jeg anføre hans Beskrivelse paa denne Tids Sophister i Athenen, imod hvis unyttige Kundskab og fordærvelige Moral Socrates har ioredet: maaskee man i deres Billede vil gienkende nogle vor Tids Folketaleførere:

“Der fandtes til Socrates's Tid i Athenen et Slags Lærde, Sophister kaldte, som ikke lidet hindrede den sande Oplysning og Sædelighed: deres Navn var opkommen i den Republikens gyldne Tid, da Videnskaberne blomstredede, og mange Lærde strømmede til Athenen, for der at gjøre Lykke ved deres Talenter: man kaldte da i Begyndelsen alle dem Sophister, eller Viismand, som holdte Forelæsninger over enhver Videnskab; siden indskrænkedes Navnet til dem, der forbandt Veltalenhed med Moralens og Statsvidenskabens *) , eller declamerede over Almene-Emner for Folket. Men snart begyndte Nationens Sædelighed at aftage, og Lasterne at virke paa Videnskabernes Tilstand: Overdaadigheden fordærvede ikke alene den moralske Smag, men selv den æsthetiske, som blev kræsen, sløv og ufølsom for det sande og naturlige Skønne: den adle Sandhed kunde ei længer behage i sin simple Dragt, men maatte sminket paaklædes efter Moden: de vise selv, som skulde oplyse Staten, fordærvedes af den almindelige Smitte, og gjorde nu deres Viisdom til en Vare, som de saltholdte i Athenen og andre Grækenlands store Stæder: Sophisterne indrettede deres Veltalenhed efter Tidernes fordærvede Smag, og bleve i den egentlige Forstand Folkets Smigrere, som, drevne af Areløst og Egenlyst, kaldede deres Tilhøreres Indbildning ved prægtige Billeder, og tillige Dret

ved Periodernes Beskæng og alle Talekunstens Prydelser.

Især vare disse Sophister farlige for Religionen og Staten: deels gjorde de al Religion til et politisk Paasund, deels udsmykkede de Grækenes Talsystemer med saadanne uværdige Fortællinger om Statens Guder, hvorved deres Tilhørere fattede uværdige Begreb om al Guddom, og troede, de efter Gudernes Exempel frit kunde udøve de samme Laster. I Politiken sonderrede de det yndige Baand, som sammenknyttet Moralens med den sande Statsklogskab; og smigrede en selvraadig Almue til Skade for den gode Orden og Lovens. Endskiøndt de ofte, for at rette sig efter Tiden og Stedet, talde jærigen om Dyd og Sædelighed, saa vare dog deres Grundfætninger i Moralens omtrent følgende: Retten hører den Mægtigere til: alle Handlinger ere ligegyldige: den menneskelige Lyksalighed bestaaer i at skabe sig de fleste Begierligheder og fyldestgjøre samme: Ærlighed og Afholdenhed vare kun Pligter for svaghovedede Mennesker og sridende mod Menneskets Lyksalighed o. s. f. Især lærte Sophisterne deres Elever den Konst, saaledes at indvikle og forbreide i Samtaler Ordens Begreber, og for Retten Lovens Ord, at en falsk Sætning syntes sand, og den stette Sag god: de satte deres Værd i at kunne gjøre Ret til Uret og bevise tvende modsatte Sætninger, men herved blev omsider Navnet Sophist ligesaa foragtet og forhadet, som det fordem havde været skönt og hæderligt: tilforn bemærkede det den Lærde og Vise, nu en pralende Bedrager..”

I Sproget, som overalt er reent, og frit for fremmede Ord og Idiotismer, har intet siddt mig, undtagen Ordet Emne, for Materie, Stof, Giensstand ic., hvilket baade er dannet imod Sprogets Analogie og ganske usfordøent, og Formen omgiffedes, for omgiffes.

*) See Synes. Dio.

Indbydelse til mine norske Medborgere og Landsmænd for med mig allerunderdanigst at ansøge om et Academie i Norge.

(Som Tillæg at følge norske Intelligenz; Sedler No. 13. 1793).

Da denne Indbydelse af en Hændelse er falden mig i Hænder, og den angaaer en for Norge høist vigtig Sag, som i de sidste 20 Aar har sat mange Hoveder og Penne i Bevægelse; saa har jeg holdet det for overeenstemmende med denne Journals Hensigt, at anføre den her; endskiødt jeg ikke troer, at Sagen selv skal vinde meget ved denne Talsmand. Thi for at være Talsmand, maa man kunne tale; men hvad Taler denne Forfatter er, viser allerede den første Periode af hans Indbydelse, som begynder saaledes: "Den Ulyksalighed, som reiser sig af det, at dette Rige har intet Academie i sit Skiod, eller der anden Lære-Anstalt gives for nogen af Biskopnet *) til at lære alt det som behøves i det daglige Liv, er af det Slags, hvorover Naturen maae sukke, Fornuften selv ivre sig, og Forældres Hjertes bløde." Men til Lykke, Sagen taler for sig selv, og er desuden med større Held ført af andre, især i Skrivefrihedens første Periode **); thi hvad man i vore Tider har skrevet om et norsk Academies Oprettelse, bestaaer største Delen i heftige Udfald mod Kjøbenhavns Universitet, i tomme Deklamationer,

og uudsærlige eller uhenfigtsmæssige Forslag. Ogsaa denne Forfatter glemmer heller ikke (som man kunde vente) Universitetet: "Man raisonerer og projecterer, siger han, men det bliver derved, maaske fordi at Universitetet i Kjøbenhavn, stolende paa sin lange Hævd, Monopol og Enevold i Nærheden af Hof og alle Regjerings Collegier, lader os blot raisonere, uden engang at oplyse os, hvor vi tørde feile i vor Klage, eller troste os paa nogen Mand i vor Savn." Vilde maaske Forfatteren, at Universitetet i Kjøbenhavn skulde rolig see paa, at man betog det, hvad som fra Norge er anvist til Professorers Lønninger, eller hvad der af Nordmænd er legeret til Stipendier; skulde villig afstaae sin Expectance paa Baroniet Vosendahl, eller lade academiske Bygninger gjøre i Penge til et norsk Academies Bygningskasse? — Thi disse ere i Alvor de Fonds, han anviser for et norsk Academie. Ja ogsaa hvad Holberg har skænket til Sorøe, skal tilfalde dette Academie. "Jeg foreskilder mig Holberg, siger han, opstaae nu fra de Døde, med liden Glæde ved at erfare: at hans Baronie ei havde dannet en lærd Baron, og neppe 5 Studerende om Aaret; men med hvor stor Henrykkelse derimod, ved at see af hans Baronie et Academie oprettet i Norge, og hans Minde der aarlig ihukommes paa et national Theater." Skulde da det sidste ikke kunne skee uden et Academie? eller skal

*) Skulde man ikke troe, at Norge var gandske blottet for Lære-Anstalter; og hvad skal man tænke ved nogen af Biskopnet? Naar man nævner Biskopnet uden Tillæg, pleier man derved at forstaae Dwindeknonnet; men paa dette kunde vel ikke tænkes ved en Plan til et Academies Oprettelse?

***) Jeg vil ikkun bringe i Erindring: en Normands Undersøgelse, hvorvidt de Aarsager kan gielde, der anføres som Hindringer for et norsk Academies Oprettelse, som udkom Kjøbenhavn 1771, og blev af mig recenseret i den Kritiske Journal s. A. No. 10 og 11. Maaske det kan gaae denne Sag, som det er gaaet Landboesagen, hvorom ogsaa i hin Skrivefrihedens første Periode blev sagt meget godt, som man i vore Tider har opvarmet, men med større Virkning, fordi vore Tider vare modnere til Forandring. Thi Erfarenhed viser i alt, at det ikke kommer an paa Sandhederne som siges, men hvorledes Tiderne ere beredte paa at modtage dem.

maaſte Theatret være Hovedſagen ved det nye Academie? — Til at høre de Samvittighedsſkrupler, ſom maaſte een og anden kunde gjøre ſig over at rykke en død Mandſ af Regieringen confirmerede Teſtament, ved vor geiſtliche Forfatter Udveie: „ſaalænge, ſiger han, der var kunſ eet Univerſitet, kunde de (Stifterne af Legater) kunſ gjøre Stiftelſer til eet, og der hvor dette ene var; havde det været deelt, eller deraf havde været flere, havde de og viſt beſtemt, til hvilken de vilde give: de kunde ei ſætte dem i vor Tid og Sted, men vi kan ſætte os i deres og domme, hvad de vilde have gjort, om de havde været i vores Sted og haft vor Ophøining og Erfarenhed.“ Med ſaadan Jeſuiterpolitik lade ſig de helligſte Forpligtelſer kuldkaſte; men hvor kan en Mand vente at vinde Indgang hos retſkafne Folk med ſlige Forſlag?

Forfatteren underſkriver ſig M. Jacob. Nicolaj Wiſe, Profeſſor Theol. Extraord. Sognepraſt til Edsberg, Medlem i de Kongl. lærde ſelſkaber i Tronhiem og Göttingen, ſamt flere. Han indbyder til et Møde i Chriſtiania til næſtkommende 4 Juni, „for at efter en Propoſitionſtale i Følge denne Indbydelse at aabne en Subſcriptionſ Liſte til Bidragene for et Academie, i Tilfælde ſamme i ſin Tid, dog jo før jo bedre, bliver oprettet „; og naar man da er bleven eenig om en Plan, tilbyder han ſelv at reiſe til Kiøbenhavn „for at foreſtille alt paa vedkommende høie Steder, og opkomme med den ham mulige Reſultat.“ Jeg under Forfatteren gierne en Reiſe til ſit Fædreland. — Hr. W. er en Danſk — men Nordmandenønſker jeg en for Litteraturen gunſtigere Tid, bedre udtænkte Fonds, og en kraftigere Talsmand, til ſaa vigtigt et Anlægs Jværfkættelſe, hvori jeg er forſikret at enhver danſk Patriot tager ligesaa varm en Andeel, ſom den Norſke. —

+

+

+

Ovenſtaaende Hr. Prof. Wiſes Indbydelse ſynes dog at have gjort Senſation i Norge. I de norſke Intelligentsfedler No. 15 har en Ubenævnt holdet det af Hr. W. foreſlagne Skridt alt for raſkt og uforberedet. Han vil, at man førſt ved Foreſtillinger og Duſter fra flere Kanter ſkulde formaae Stifternes Directører (ved hvilke han ventelig forſtaaer Stiftamtmand og Biſkop) til at antage ſig Sagen, at den derved kunde paa en heitidelig Maade komme i Bevægelse. Han mener ogſaa, at der maatte udsættes en Belønning af 1 a 200 Rdlr. for det bedſte Svar paa Spørgſmaalet: om et norſk Academies Nødvendighed og bedſte Indretning m. v., og vilde, at Hr. W. for det førſte ſkulde indſtrænke ſin Indbydelse til et frivilligt Sammenſtud af denne Sum.

Med ſamme No. følger et P. M. af Hr. Dr. og Landphyſikus Møller ved Porsgrund, hvori han vel billiger Hr. Prof. W. Indbydelse, men vilde: „at enhver ſom havde Lyſt og Evne at tænke over og ſkrive om en Sag ſom i ſaa høien Grad intereſſerer det Offentlige, før den beſtemte Deliberationſtid offentlig bekjendtgjorde ſine Betænkninger og Forſlag herom, da de ligeledes af tænkende Mænd i Roelighed og med fornødent Overlæg kunde veies og offentlig bedømmes: hvorved Arbeidet vilde meget lettes og formindſkes for de mødende Medlemmer.“ Hanønſker og, at en Plan, ſom ſal Biſkop Gunnarus ſkal have lagt til et Academie i Norge, kunde blive fremlagt, og tillige de Grunde og Foreſtillinger, ſom paa den Tid bevægede Regieringen at tilſidesætte denne Plan, blive ſelſkabet bekjendtgjorte. — At ſaadan en Plan er bleven lagt af ſal. Gunnerns, maa man troe Hr. M., ſiden han forſikrer at have det af Biſkoppens egen Mund; men det hvorfor Biſkopen blev nedkaldet til Kiøbenhavn, var ikke, ſom han ſiger, for at udarbeide en Plan til et Academie i Norge,

men for at foreslaae en forbedret Indretning med Universitetet i Kiøbenhavn.

Ogsaa Hr. Dr. Treschow, Rector i Christiania, har i denne Anledning ytret sine Tanker. Denne skarpsindige Mand, skiondt selv en Nørdmand, erklærer sig aldeles imod et Universitet i Norge, som han ikke troer at være passende for Norges nærværende Forsætning. Han ser ingen Nytte af saadan en Stiftelse for sit Fædreland, saa længe dette maae staae saa meget tilbage i det Nødvendige og Nyttige. Lærdom er et Slags Luxus, som kun er en Følge af den høieste Velstand, eller en Prydelse for samme. At fremdrive denne Luxus ved alt for tidlige Anstalter, "at dyrke Vijnranken (siger han) og forsømme Agerbruget, er at forrykke Tingenes Orden, og begynde, hvor man billig bør ende." Han troer, at et Universitet i Norge under disse Omstændigheder vilde snart falde tilbage til sit Intet, da der iblandt nogle Sæne Studerende var hverken for Tilhørere eller Lærere Dymntring nok. — Tanker man, ved et Universitet i Norge at erholde, om ikke egentlige Lærde, saa dog duelige Embedsmænd og andre indsigtsfulde Borgere, og at hindre, at disse, for at dannes, skulde have nødig at søge til fremmede Steder, især til Kiøbenhavn; saa erindrer Forsk., at Kiøbenhavns Universitet, som anlagt i Hovedstaden, altid vilde beholde saa overveiende Fortrin for et norsk, at de norske Studerende, som ikke vilde lade sig nøie med den blot nødforstige Kundskab, de kunde erhverve hos dem selv, maatte dog søge til dette, for at øse af de rigere Kilder: og at forhindre dem deri, var snarere at standse Lærdoms og Videnskabers Fremgang i det norske Fædreland, end befordre den. Han mener ogsaa, at den almindeligere Oplysning, som man venter sig af et Universitet i Norge, gierne kan beforders ved det kiøbenhavnske: "den Flod (siger han) der vældig giennem-

strømmer Midten af Landet, ledes først i mange større og mindre Kanaler til at frugtbargjøre langt bortliggende Marker; og saaledes ere der andre Læreaanstalter, hvorved Folket og de der ei gjore Videnskaber til deres Hovedsag, bliver deagtig i det Lys, som Universitetet umiddelbar kun uddeeler til de Lærde." — Hr. Forsk. kommer tilsidst til de tvende Hovedgrunde, som anføres for et Universitet i Norge, først den Fare, Ungdommens Sæder staae for at fordærves i en Hovedstad, dernæst denne Stads Kostbarhed, og de store Udgifter, som den norske Ungdoms Ophold i Kiøbenhavn forvolder. Begge Grunde søger han at svække. "I store Stæder (siger han) herske uden Tvivl grove Laster, og dog vidste jeg neppe nogen af dem, hvortil Ungdommen pleier at forfalde, som jo de fleste fra private staa vel som offentlige Skoler tilforn kiendte og desværre tildeels have Forsmag paa." Men om ogsaa Leiligheden i Kiøbenhavn er større, og Opholdet mindre streng, saa har dog den Studerendes Ophold i en Hovedstad (siger han) blandt den finere Verden, hvor de ædlere Konster ere bragte og alene kan bringes til en vis Fuldkommenhed, hvor Mennesket viser sig fra saa mangfoldige Sider, i sin høieste Glands og største Fornedrelse; deres Ophold der, og den Erfarenhed de derved kan samle, har saa store Fordeele, at man ugierne ser en Præst, en Dyrtighedsperson eller anden ellers oplyst Mand Leiligheden til denne Kundskab berøvet. Være vore Underviisningsanstalter — lægger han til — ikke saaledes bestaae, at de Studerende alt for unge maatte sendes til Kiøbenhavn, og kunde man i Landet selv noksom bestie deres Videlyst til en modnere Alder; var det heller ikke umueligt uden betydelig Fare at lade dem paa denne Maade lære baade Videnskaber og tillige Verden og Mennesket at kiende." — Udgifterne,

mener han heller ikke, ere større end de ved et Academie i Norge vilde blive; og om man end og kunde antage dette, saa maa man ikke glemme de mange og store Stipendier, hvormed Kiøbenhavns Universitet opmuntrer og understøtter de Frængendes Flid, de mange Leiligheder der gives til selv at erhverve noget uden derfor at tilfidesætte sin egentlige Bestemelse. — Imidlertid er det ingenlunde Fors. Meening, at der jo i Norge kunde gives fuldkomnere Læreaanstalter end de man har, og at der jo kunde og burde sørges for Videnskabernes almindeligere Udbredelse i dette Rige. Men dette, meener han, kan erholdes ved at forvandle Norges lærde Skoler til et Slags academiske Gymnasier, hvor i den øverste Klasse enhver Hovedvidenskab kunde fuldstændig foretages, og ved at fastsætte deres Forbindelse med Kiøbenhavns Universitet paa en fornuftig og ordentligere Maade end ved de forhen saa kaldte Gymnasier. Han beraaber sig i den Henseende paa et Forslag, han i sin Tid har indgivet til den for Skolerne og Universitetets Forbedring nedsatte Commission; hvor den da ganske vist i sin Orden vil blive foretaget og nyttet.

Jeg har med Fornøielse dvælet ved denne lærde og skarpsindige Mands Tanker, der, saa korte de ere (kun to Blade), saa rigt Stof tilbyde de til Betragtning. — At et Academie i Norge, i dette Riges nærværende Forsatning, aldrig vil komme til nogen synderlig Flor, og aldrig kunne holde Stangen med Kiøbenhavns Universitet, deri er jeg med Hr. Fors. eenig. Men deraf følger ikke, at et Academie i Norge, om det end ikke havde alle det Kiøbenhavnskes Fordeele, ikke skulde kunne gavne, om ikke Norge saa meget, saa dog Videnskaberne og det særlig Fædreland, naar man havde tænkt paa at oprette det i bedre Tider; thi de nærværende Tiders herskende Finantsaand, denne Sielen indkræmpende

Sygdom (som Longin kaldte den) er lidet gunstig for literariske Anlæg. Skulde vi været saa langt tilbage i Naturvidenskabens saa udbredte Tug, eller tænkt saa sildig paa at dyrke det, dersom vi havde haft et Academie i Norge? Skulde vi behøvet, at et Selskab af Naturelskere havde traadt sammen i Kiøbenhavn for at oplede og drage for Lyset Norges Naturproducter, naar dette Rige kunde have opelsket saadanne Mænd i sit eget Skød? Ja endog et Selskab til at berige os med norske Topographier have vi (saavidt jeg mindes) seet samle sig eller i det mindste have sine fleste Medlemmer i Hovedstaden. — Nu de flere Opmuntringer for Videnskabers Dyrkere, hvor der ere flere Udfigter til Levebrød, end der kan være ved et eneste Universitet i tvende Riger, hvor hver Videnskab ikkun har sin enkelte Lærer! Nu den større Rivalitet imellem et Lands Lærde, hvor der ere flere Academier!

Hr. Dr. erklærer sig imod Universiteter paa smaae Steder, og modsiges dem, som holde Kiøbenhavns Universitet for at være anlagt paa et for Videnskaberne usfordeelig Sted. Hans Grunde ere spidsfindige, men de overbevise mig ikke. “I store Stæder, siger han, gives der altid uden for Universitetet selv en Deel virkelig lærde Mænd, der kan anspore Professorernes Flid, og nøde dem at holde Skridt med den Tidsalders Fremgang, i hvilken de leve.” Men mon ikke disse uden for Universitetet lærde Mænd skulde kunne gjøre samme Virkning paa Universitetslærernes Flid og Fremskridt, uden at have dem saa nær ved sig? Og mon de ikke selv skulde gjøre mere for Videnskaberne, naar de ikke havde dem saa nær? De drive nu gemenlig Videnskaberne ikkun som Amatører, og overlade Universitetet at drive dem som Profession. Stockholm har intet egentligt Universitet; alligevel har det tvende Academier, saa vel for de høiere som smukke Videnskaber, der udbrede Vir-

fomhed, selv over deres Universiteters Lærde. Det er ikke Mængden af Lærde paa et eneste Sted, der udgjør Sagen; nogle faa virksomme Mænd kunne være nok til at sætte Liv og Drift i en stor Kreds. Hvad udrettede ikke de tre Mænd, Gunnar, Suhm og Schöning, da de vare samlede i Trondhiem? Hvad udrettede ikke fem Mænd i Sorøe, i dette Academics gode Tid? Jo mere virksomme Mænd ere adspredte, jo flere blive Virkekredse. — “De komme der (i de store Stæder) — bliver han ved — i nærmere Forbindelse saavel med den lærde som den store Verden, der ei tillader Geniet i en Afkrog at forruste og vedligeholde de gammeldags Moder i Foredrag og Tænkemaade, som de berømte Universiteter i England ei engang har kunnet aflægge. Den finere Mennekkelflasse beovogter deres Handlinger, bedømmer deres Fortienester eller Mangler, og formedelst det store Tilløb af Fremmede, ere de udsatte for Europas Beundring eller Ringeagtelse.” Disse Fordele ere unegtelig store. Men dette Bekjendtskab med den store og fine Verden, saa nyttigt det er for den Lærdes Sæder og Smag, saa skadeligt kan det blive for hans Savnlighed og Embedsdrift. Han drages derved lettelig ind i Cirkler af Mennesker, hvis Ligegyldighed imod Lærdom og Studeringer gør ham lunken i hans Embedsforretninger, og begiærlig efter en mere glimrende Rolle end en Lærers. Han søger at paatrænge sig de Store ved Oppartninger og Dientieneste, og sætter mere i at være behagelig end nyttig. Hvad de engelske Academier angaaer, da mærker man ikke paa Bedrøvelsens Tilstand i England, at deres Velggenhed har nogen skadelig Indflydelse paa deres Lærde; og om de end skulde meddele Geniet nogen Rust, som maa aflibes i den store Verden, og vedligeholde nogle gammeldags Moder i Foredrag og Tænkemaade; saa vedligeholde de tillige Smag paa alvorslige og grundige Studeringer,

og Lyst til Arbeidsomhed. Denne er det som saa let svækkes i en stor Stad, saavel hos Lærere som Lærende, ved de tusinde tidspildende Udspreddelser, der give dem en Smag paa Bagateller, som passer sig lidet for deres Bestemmelse.

X.

Kongelige Rescripter og Cancellie = Breve, Universitetet betræffende. Jan. — April.

Kongelig Rescript af 29 Januari 1793 at Einer Gudmundsen maa forsvare en af ham udarbejdet Disputats for Magistergraden.

Det Kongelige danske Cancellies Skrivelse af 2 Februari, hvori Rector og Professorens anmoder (i Anledning af en samme Dag imellem en Officer og en Student paa Gaden forefalden Trætte, som har givet Anledning til Sammenløb, saavel af Studenterne som andre, hvorved adskillige Uordener ere forarsagede) strax alvorligen at advare de Studerende, saavel paa Regentens, som paa de øvrige Collegier, at de ikke indfinde sig ved dette endnu vedvarende Opførelse, men holde sig hiemme indtil samme er forbi, da de ellers selv maatte tilskrive sig den Ulempe som i Mangel deraf kunde hændes dem.

I Følge heraf lod Consistorium følgende Bekjendtgjørelse tilstille Provsten for Communitetet og Regentens i tvende Exemplarer, hvoraf det ene kunde opslaaes paa Regentens, det andet bruges til ved Inspectores paa Regentens at bekjendtgjøres af enhver i sin Inspection.

“Da en i Gaar imellem en Officer og en Student paa Gaden forefalden Trætte har givet Anledning til Sammenløb, saavel af Studenterne som

andre, hvorved adskillige Uordener ere søraarsagede, saa er det ved en Skrivelse fra det Kongelige danske Cancellie bleven Consistorio paalagt, alvorligen at advare de Studerende her ved Universitetet, ikke at indfinde sig ved det endnu vedvarende Sammenløb, men at holde sig hjemme indtil samme er forbi, da de ellers selv maa tilskrive sig den Ulempe, som i Mangel deraf kunde hændes dem. — Consistorium har ikke mindste Grund til at formode andet, end at en Advarsel, der saa meget sigter til dets academiske Medborgeres sande Gavn, villigen vil blive efterkommet, og derved al videre Ubehagelighed forebygget. „

Kiøbenhavn den 3 Februar 1793.

M. C. Kall.

Waldike.

Ligelydende Bekjendtgørelse blev opslaget paa Studiigaarden, og omdeelt paa alle Collegierne.

NB. Ovenmeldte Cancelliets Skrivelse indløb til Rector førend mod Midnat den 2 Februari.

Cancelliets Brev af 9 Febr. med Copie af Kongl. Resolution angaaende Hr. Prof. Basts Ansøgning om en Katekets Ansættelse ved vor Frue Kirke, vori bestemmes hans Forretninger og Len, nemlig 100 Rdlr af Sognepræsten, 50 Rdlr af Kirken, og en Table de Dage i Ugen, naar Tavler ombæres.

Det Kongl. danske Cancellies Skrivelse af 25 Febr., hvorved Studenterne Julius Friderich Theodor og Johan Friderich Brighel tillades at gaae op til latinsk juridisk Examen, uden at underkaste sig den ved Forordningen af 7 Mai 1788 befalede Prøveexamen i de philosophiske og mathematiske Videnskaber.

Dito af 2 Marti hvorved det samme bevilges Studiosus Carl Friderich Zequet.

Dito P. M. af 9 Marti til Hans Durchlauchtighed Universitetets Patron, og af Høisamme communiceret Consistorium ved Skrivelse af 11te ejusd.

„ Hans Kongelige Majestæt er allerunderdanigst bleven foredraget saavel den fra Prof. Kragenstein, som Senior Universitatis indkomne Ansøgning, om at En i Experimental-Physiken og Medicinen øvet Lærer maatte blive beskiftet til hans Vicarius, og nyde af Universitetets Fond de for Senioris Vicarius bestemte 100 Rdlr., som Deres Durchlauchtigheds derover afgivne Betænkning, tilligemed Consistorii Erklæring. „

Og da Allerhøiøstamme derpaa under 1ste d. M. allernaadigst har behaget at resolve saaledes:

„ Patronen for Kiøbenhavns Universitet tilkiøndes gives, at, efter Hans Forslag, det af Professor Kragenstein Ansøgte bevilges, og at Professor Nasheim ansættes til hans Vicarius. „

Saa undlader man ikke herved underdanig at tilmelde Deres Durchlauchtighed denne allerhøieste Resolution, til behagelig Efterretning og videre Bekjendtgørelse for Bedkommende.

Det Kongel. danske Cancellies Skrivelse af 16 Martii saaledes lydende:

„ I Overeenstemmelse med hvad man allerede har tilkiøndegivet saavel Kiøbenhavns Magistrat og Hof- og Stadsretten, som samtlige Stiftamtmand og Biskoper i Danmark og Norge til Bekjendtgørelse for Byernes Magistrater, hvor samme bestaaer af flere Personer, saavel som Stiftsers Inspectioner, Byernes eligerede Mænd og andre som ere i lige Tilfælde, skulde man tienslig anmode de Herrer Rector og Professorer ved Kiøbenhavns Universitet, at sammes til Cancelliet ind-

" givne Førefillinger, Erklæringer og Betænkninger
 " maae for Eftertiden enten være underfrevne af
 " samtlige Medlemmer, som ei formodest loofligt
 " Forsald ere fraværende, og at de, som ere af for-
 " fkiellig Meening med Pluraliteten, ikke tilkiende-
 " give saadant ved at negte deres Underfkrift, men
 " udtryffeligen yttre sine (deres) særskilte Tanker om
 " Sagen tilligemed deres Grunde derfor, eller og at
 " deslige Førefillinger, Erklæringer og Betænkning-
 " ger maa indeholde Efterretning, om samtlige Med-
 " lemmer deri have været eenige, eller i andet Fald,
 " hvad Meening de Dissenterende have havt. „

I Anledning af dette Reskript blev af Consistorio vedtaget, " at for Fremtiden i Henseende til de i
 " Cancelliets Skrivelse berørte Tilfælde maatte alle
 " Fraværende fra Consistorii Forsamling ansees for
 " eenige med den der værende Pluralitet, da hvad
 " de endog havde paategnet paa Circulaire, ei kunde
 " fuldkommen komme i Betragtning, siden ingen kan
 " ansees for fuldkommen informeret om Sagen,
 " førend alle Voteringer haves samlede. „

Dito af 23 Martii, hvorved det tillades Abraham Møller, at tage Examen philosophicum & philologicum paa den ved Academiets sædvanlige Maade, uagtet han ikke publice har taget Examen artium, men privatim ladet sig inscribere som civis academicus.

Dito af 23 Martii, at Hofjunker Raas maa stædes til latinisk juridisk Examen, uden i Forveien at have underkafstet sig den i Universitets-Fundatsen anbefalede philologiske Prøve.

Dito af 30 Martii, hvorved det tillades Studiosus Veste Lund, at han, som privatim er indscriberet ved Kiøbenhavns Universitet, maa antages til latinisk juridisk Examen, uden at have underkafstet

sig den befalede Prøveexamen in philosophicis & thematicis.

Kongelig Rescript af 5 April, hvorved det bevilges Studiosus Henning Senseman, efter det theologiske Facultets derover afgivne Erklæring, at han, uagtet han in examine philosophico ikkun har erhholdet Characteren non contempndum, maa nyde Communitetet i alt i 3 Aar.

Dito af dito Datum, hvori bevilges Candidatus Philosophiæ & Philologiæ Ulrich Andreas Rohde, som i begge den philosophiske Examen Prøver er erkiendt Laudabilis, at han, efter Consistoriums over hans allerunderdanigste Ansøgning afgivne Erklæring, maa beholde Stipendium Communicatis Regiæ i 5 Aar.

Det danske Cancellies Skrivelse af 15 April, hvorved tilkiendegives Hans Majestæts allerhøieste Resolution: 1) at tvende Studenterne for deres ved Oplobet den 2 Februari sidstleden udviste egenraadige og lovsiridige Forhold, skal ved Universitetets Rector i Consistorio gives en alvorlig Trettesættelse. 2) At Consistorium ved Provsten skal tilkiendegive samtlige Studerende paa Regentsen, at de iblandt dem, der ved bemeldte Leilighed have opført sig anstændige og rolige, fortjene Agtelse; men at Hans Majestæt med Misshag har erfaret den ubesindige og egenraadige Udfærd, som nogle af bemeldte Studerende i denne Anledning have brugt, og at Hans Majestæt (i at tilgive de Skyldige deres Forsælse for denne Gang) haaber, at de Studerende, som nyde Understøttelse af Universitetets Beneficia, herefter i Særdeleshed vilde udmærke sig ved den Sædelighed, Rørlighed og Anstændighed, som baade Hans Majestæt og Medborgerne fornemmelig bør kunne vente at finde hos dem, der imodtage Velgierninger af Sta-

ten, for at gjøre sig dueelige og værdige til dens Tjeneste som Embedsmænd; og for det 3die, at Consistorium strax skal bortskaffe den paa Regentens værende Klokke.

Consistorium besørgede strax den 2den og 3die Punkt iværksætte ved det theologiske Facultet, som Regentens Direction; ligesom og Rector i næste Consistoriums Møde lod fremkalde de paagiældende Studenter, og efterat have oplæst den dem vedkommende Punkt af Cancelliets Skrivelse, foreholdt dem alvorligen deres strafværdige Forhold, og formanede dem til en anstændigere og med deres Stand og Bestemmelse passende Opførsel for Fremtiden.

I Anledning af den sidste Punkt i Cancelliets Skrivelse gjorde Provsten paa Regentens Hr. Prof. Gamburgs Foresøgelse til Consistorium, og meldte, at der paa Stiftelsen vare to Klokker, som begge hørte til Seierværket, hvoraf den ene tiente til Fuldslag, den anden til Qvarteerslag. Fuldslagsklokken havde man brugt at ringe med, saavel naar Studenterne tilforn skulde med Liig, som og i de sidste Tider ved Demispræfener. Tiden for Demispræfener kunde

for Fremtiden beqvæmelig bekiendtgjøres ved Opflag i Porten, men det var Skade om Seierværket ved Klokkens Borttageelse skulde blive unyttigt, og her- efter ikkun slaae Qvarteer. Da begge Klokkerne hængte ved Seierværket, og Indgangen til dette var forsynet med Dør og Laas; saa kunde ingen komme derind undtagen Uhrmageren, som formedest den aarlige Reparation ene havde Nøglen. For at kunne ringe, havde man derfor hidtil haft et Kæb i Klokken, der hængte ned i Gaarden. Dette Kæb havde han nu ladet tage bort, og haabede derved at have opnaaet Hans Majestæts Henfigt. Men skulde dette endnu ikke være nok, kunde Klokken, i Stedet for at borttages, gjøres saaledes fast, at dermed ikke mere kunde ringes, eller Knæveln aftages den, og Klokken selv i begge Tilfælde vedblive at forkynde Tiden. Han ønskede meget, at Consistorium desangaaende vilde gjøre Foresøgelse til det Kongelige danske Cancellie. — Consistorium besluttede at indsende Provstens Foresøgelse, tilligemed det theologiske Facultets Betænkning, til Cancelliet, og anbefale samme.

